Эхэ hайхан нютагаа эб хамта мандуулая!

БУРЯАД ҮНЭН

1921 оной декабриин 21-hээ гарана

Бүгэдэ арадай газетэ

1995 ДЕКАБРИИН 9
Үбэлэй эхин улаагшан гахай
hарын 17
СУББОТО
гарагай 7
№234 (19327)
Газетын сэн хэлсээтэ.

УРМАШАХА ҮНДЭhЭН БИИ

Жэлэй саана эндэхи отделениинхид ажал арга боломжоёо хаража үзөөд, арендлэ худэлдэг коллектив болохомнай гэжэ а хүтэлбэридэ хандаhан юм.

дэмжэгдээд, үнгэрhэн үе соо эндэхид ймаар худэлжэ эхилhээр, муу бэшэ үрэ туйлана. Жэшээлхэдэ, байгша ондо арендлэ коллектив (эрхилэгшэнь А. А. ков) ажахы соогоо эгээл ехэ тарыа абаа. Эндэ тарыалангай гектар бүриhөө тнер ороohон абтаhан байна. Мүн шье богони болзорто, гээлтэ үйгоор хуряагаа hэн.

Байгалай ОПХ-да хуряалгын дүнгүүдэй рходо, Тимлюйн түрүү комбайнер А. С. залуу туhалагша Валерий Пауль гэгшэтэй "Дон-1500" түхэлэй комбайнаар 10 мянга центнер тарыа сохиhон байгаад, ерынь - 2 камератай холодильник, нь магнитофон шан абаа. Баhал бэрхэ комбайнер М. А. Коренев туhалагша Э. Э. Вершовский гэгшэтэй СКД-6 комбайнаар 7912 центнер тарыа хуряагаад, хубсаhа угаадаг машина шанда хүртөө. Тарыа зөөhэн автомашинын жолоошодой дундаhаа В. В. Никонов бухы ажахы соогоо эрхимлэжэ, хуряалгын үедэ хамта 22 мянган центнер ороohо тоог дээрэ асаhанайнгаа түлөө эдеэ хоолой зүйлнүүдые хүргэдэг камера абаhан байна.

- Жэлэй бүхы дүнгүүд үшөө согсологдоогүй. Тиигэбэшье даб дээрэ тооложо үзэхэдэ, тарыан болон мал ажалhаа лаб 40 шахуу миллион түхэригэй сэбэр олзо оруулагдаха гэжэ тоолонобди. Арендлэ коллективэйнгээ гэшүүдэй ажалай түлөөhэ hаадгүй үгэнэбди. Урьhалам жыншье талаар ехэ үригүйбди,- гэжэ А. А. Сокольников хөөрэнэ.

Эндэ ерэхэ жэлэй ургасын hайн үндэhэ hуури болохо сэбэр болон намарай паар хүсэд хахалагданхай. Эрхим шанартай үрэhэншье бии. Малайнгаа байрануудые саг соонь бэлдэжэ, дулаалжа, үбэлжэлгэдэ hайнаар бэлдэhэн байна.

С. БОГУСЛАВСКИЙ.

Кабанскын аймаг.

"Буряад үнэн-96"

ДЭЭДЫН ЗУРГААНУУДhААЛ ЭХИЛХЭ

Редакциин даабаряар хотын 29-дэхи буряад hургуули-гимназиг ошобоб. "Буряад үнэн" газетэ хэр захидаг, уншадаг юм ааб гэжэ hонирхогдобо. Директорынь Жаргалма Будожаповна Сультимова городой 47 дэхи hургуулиhаа мүн лэ иимэ тушаалhаа байгша оной апрель hарада эндэ эльгээгдэhэн байгаа.

Директортэй хөөрэлдэнэбди. Эндэ табяад багшанар, тэдэнэй гушаадынь буряад, тэрэ тоодо 5 багша буряад хэлэ заадаг байба. hургуулиингаа библиотекэдэ "Байгал", "Хараасгай" журналнуудые хоёр хэлэн дээрэ захинхай юм ха. Буряад багшанар, түрэлхи хэлэ заадаг багшанар "Буряад үнэн" захидаг ха гү гэжэ hонирхоходо, хүсэд мэдэгдэхэгүй байба - нэгэдэхи халаанда худэлдэг багшанар гэртээ харинхай байгаа. Хөөрэлдөөнhөө багсаахада, газетэ захидаггүй шэнги болоно: мүнөөхил мүнгэн үгы, салин саг соогоо гарадаггүй гэжэл шалтаг хэлэхэ байна. Гараха дээрээ библиотекэдэнь орожо hонирхобоб. Библиотекарь ород эхэнэр иигэжэ харюусаба: "Байгал", "Хараасгай" журналнуудые захиhамди, теэд эдэнь ехээр хожомдожо ерэнэ. Хүнэй хэрэглэдэггүй дээрэhээ "Буряад үнэн" захидаггүйбди, мүнгэ үгэдэггүй, - гэжэ хэлэбэ.

Газетэ захилгаhаа уламжалан, буряад арадай эгээл хүндүүлхэй буряад хэлэ заалган тухай хөөрэлдэбэбди. Эрдэм hуралсал хубилгаха тухайда үнинэй ярилдаан болодог ааб даа. Буряад hургуули-гимназигээшэ манай үрэндэ боложол байдаг турщалганудай нэгэн юм ха даа. 1993 оной сентябриин 1-hээ тус hургуули энэ гуримда ороhон байгаа. hургуулиньшье, гимназишье 15-15 класстай байhыень hуралсалай энэ жэлдэ hургуулинь 9, гимназинь 21 класстай болгогдонхой. Гимназиинь hуралсал буряад шэглэлтэй, hургуулинь юрын лэ программаар hуралсалаа ябуулдаг байна.

-Буряад багашуулда түрэлхи хэлэ заажа hургаха гээшэ хари хэлэ заahантай тон адли болонхой гэхэдээ, уггаашье шэнэ hонин дуулганагүйбди. Городуудта, зарим худөөшье нютагуудта hууhан буряадууд гэртээшье, газаагаашье хуу ородоор ярилдадаг болоohой гэхэдээ, баhал шэнэ юумэ дуулганагүйбди. Заahан багшанаршье хари хэлэндэ hургаhан шэнгеэр үхибүүдые hургана, ядахын сагта ярянайшье хэлэндэ багашуулые hургадаг hаа, гэжэ оролдонобди, - гээд Жаргалма Будожаповна хэлэнэ. Жэшээнь, диктант бэшүүлхэдэ, ород үзэгтэй хадаа удхыень ойлгоошьегүй hаа, алдуугүйгөөр бэшээд байха юм гэнэ. Немец хэлэ заадаг арга буряад хэлэ заалганда хэрэглэжэ туршаа hаа, яахаб гэжэ немец хэлэнэймнай багша дурадхаа hэн гэнэ.

Хоёрдохи халаанай эхилхэ сагай ойртожо байhан үе. Хүүгэд коридор соогуур гүйлдэнэ, шуурлдана. "Буряад хэлэ мэдэдэг гүш?" - гэжэ арбаадтайхан басаганhаа асуухада: "Бага, бага мэдэнэ" гэжэ уг-заг ород лэ үхибүүндэл харюусана. Г[illegible] буряада хөөрэлдэдэггүйбди гэжэ саашанхи асуудалдам ор[illegible]

Буряад зоной иитэрээ бусад яhаганай хэлэнд [illegible] шалтагаан ухашалжа бэдэрхэ болоо hаа, мухардашаха [illegible]. Түрэhэн гуламтадаа эхын хэлээр ярилдахаяа болиходоо, буряадууд үлэмжэ эрдэм hургуулитай болоол юм бэзэ гэхэhээ ондоо юун байхаб даа. Ямаршье эрхэ байдалда ороо хадаа ямаршье арад өөhэдынгөө ут яhала хаядаггүйл байха. Эндэ hанаа зоборитой нэгэ ушар ухааанда ороно. Зуутаад жэлэй саада тээ Шэтэ хотодо эмхидхэгдэhэн хоёр хэлээр гаража байhан "Жизнь на восточной окраине" гэжэ газетэ хуушан буряад-монгол хэлэнэй үзэгтэ зоной ороодүй байhан шалтагаанhаа удаан болонгүй хаагдаhан: түүхэтэй юм. Теэд мүнөө буряад зоной үлэмжэ эрдэм болбосоролтой болоходонь, ямар үзэгдэлтэй ушарнабибди.

Хэдынэйшье сагта "Буряад үнэн" газетые тарааха асуудал редакциин худэлмэрилэгшэдэй үмэнэ хододоо табигдажа байhан юм. Урданайхида орходоо, газетэ хубилжа, баян удхатай болоhыень уншагшад обёордог болонхой гээшэ. Энээн тухайда хүнүүд хэлэдэгшье байна. Тиигээшье hаа, ерэхэ жэлэй захил үсөөн байhаар. Энээнhээ олоор тараагүй hаа, мүнгэ эрижэ ама гаралтагүй гэhэн заналта дээрэhээ буугаа юм аабза. Дэлгүүрэй далай соогуур өөhэдын уhшагшадые бэдэржэ олохо, тиихын тулада газетээ удхыншье, үнгэ жүhыншье талаhаань ялас гэмэ болгохо гэhэн зориго редакциин худэлмэрилэгшэдэй үмэнэ табигдаатай байна. Энээнэй тулада оролдохол бэзэбди. Зүгөөр ород hонинуудтай урилдажа, мүнгэ бэдэрхэ арга боломжонуудай тон багахан гээшэ.

Аймагуудтахи хэблэлнүүд тиишээ абяа шэмээгүйгоор үгы болонхой. "Буряад үнэниие" ерэхэ жэлдэ абахаар бэшүүлэгшэд оройдоол 2600--гаад болоод байна. Иимэ байдалай тохёолдоhондо, үлхөө асуудалнууд гарадаг. Зарим тэдыень дурдая. Буряад хэлэн ород хэлэнтэй адли Буряад Республикын гүрэнэй хэлэн болоhон тухай Хуули үни абтаhан гээшэ. Теэд энэ хуули яагаад бэелүүлэгдэхэб гэhэн хэмжээ ябуулганууд зохёогдонхой юм гү, али үгы гү?! Хэрбээ тиимэ юумэн бии юм hаа, хаана байдаг юм бэ? Буряад хэлэеэ hэргээхэ гээ hаа, энээниие дээдын зургаануудhаал эхилхэ ёнотой гэжэ hанахаар. Жэшээнь, Арадай Хуралай зарим документнүүд буряадаар гарахадаа яаха байгааб. Миин лэ лозунг соносхоод, тэрэнээ бэелүүлээгүйдэмнай юумэн урагшаа ябахагүй, жалжагы зандаа байхал хэбэртэй.

Буряад сэхээтэд, тэрэ тоодо үндэр тушаалтадшье, бүхы зон газетээ уншаад, hанамжа бодомжонуудаа, адаалхай шүүмжэлэлтэй юутэйнь редакцида бэшэжэ, хандажа байгаа hаань, газетын удхые улам hонирхолтой болгохо талада туhатай, түлхисэ болохо гэжэ газетын ажалшад урма баяртай байха бэлэй.

Д. ЖУГДУРОВА.

УРМАШАХА ҮНДЭhЭН БИИ

Жэлэй саана эндэхи отделениинхид ажал арга боломжоёо хаража үзөөд, арендлэ худэлдэг коллектив болохомнай гэжэ а хүтэлбэридэ хандаhан юм.

дэмжэгдээд, үнгэрhэн үе соо эндэхид ймаар худэлжэ эхилhээр, муу бэшэ үрэ туйлана. Жэшээлхэдэ, байгша ондо арендлэ коллектив (эрхилэгшэнь А. А. ков) ажахы соогоо эгээл ехэ тарыа абаа. Эндэ тарыалангай гектар бүриhөө тнер ороohон абтаhан байна. Мүн шье богони болзорто, гээлтэ үйгоор хуряагаа hэн.

Байгалай ОПХ-да хуряалгын дүнгүүдэй рходо, Тимлюйн түрүү комбайнер А. С. залуу туhалагша Валерий Пауль гэгшэтэй "Дон-1500" түхэлэй комбайнаар 10 мянга центнер тарыа сохиhон байгаад, ерынь - 2 камератай холодильник, нь магнитофон шан абаа. Баhал бэрхэ комбайнер М. А. Коренев туhалагша Э. Э. Вершовский гэгшэтэй СКД-6 комбайнаар 7912 центнер тарыа хуряагаад, хубсаhа угаадаг машина шанда хүртөө. Тарыа зөөhэн автомашинын жолоошодой дундаhаа В. В. Никонов бухы ажахы соогоо эрхимлэжэ, хуряалгын үедэ хамта 22 мянган центнер ороohо тоог дээрэ асаhанайнгаа түлөө эдеэ хоолой зүйлнүүдые хүргэдэг камера абаhан байна.

- Жэлэй бүхы дүнгүүд үшөө согсологдоогүй. Тиигэбэшье даб дээрэ тооложо үзэхэдэ, тарыан болон мал ажалhаа лаб 40 шахуу миллион түхэригэй сэбэр олзо оруулагдаха гэжэ тоолонобди. Арендлэ коллективэйнгээ гэшүүдэй ажалай түлөөhэ hаадгүй үгэнэбди. Урьhалам жыншье талаар ехэ үригүйбди,- гэжэ А. А. Сокольников хөөрэнэ.

Эндэ ерэхэ жэлэй ургасын hайн үндэhэ hуури болохо сэбэр болон намарай паар хүсэд хахалагданхай. Эрхим шанартай үрэhэншье бии. Малайнгаа байрануудые саг соонь бэлдэжэ, дулаалжа, үбэлжэлгэдэ hайнаар бэлдэhэн байна.

С. БОГУСЛАВСКИЙ.

Кабанскын аймаг.

Декабриин 17 - hунгалтын үдэр

ҮЛЭГ БЭЛДЭНЭБДИ

ногой үнгэрхэ бүри ажабайдалдамнай ехэ удха шанартай рэг - дээдын засаг түрэдэ, нютагуудай өөhэдыгөө илгын органуудта хүнүүдые hунгаха hунгалта улам дүтэлжэ

й аймаг соо hунгуулиин 16 округ бии болгогдонхой юм. ин 17-ной үдэр нютагуудаймнай hунгагшад нэн түрүүн захиргаанай гулваае, мүн 16 хүнhөө бүридэhэн районой hунгаха байна. Ажалша коллективүүдhээ, организаци, ргаануудhаа аймагай захиргаанай гулваагай тушаалда каар Алексей Цырендоржиевич Идамжапов (мүнөө байhан дэбжүүлэгдэнхэй. Тиихэдэ тэрээнтэй тус тушаал таар үнинэй ажалгүй байдаг, Зэдэ станцида ажаhуургша Александрович Красиков өөрыгөө дэбжүүлээ.

й Советдэ hунгагдаха 16 депутадай hуурида предприяти, организаци, эмхи зургаануудhаа 40 кандидадууд дээд байна. Тэдэнэй дунда 11 багшанар, ажахынуудай, гинуудай 10 хүтэлбэрилэгшэд, нютагай өөhэдыгөө лгын органуудhаа 3 түлөөлэгшэд, мүн олохон жиирэй илэгшэд бии. Тэрэшэлэн Россин коммунис партиин аймагай ажалай ветеран, үнинэй коммунист М. П. Кавелин, үүдэй холбоонhоо Петропавловка тосхоной захиргаанай М. Колодина гэгшэд районой Советдэ hунгагдахаар дэнхэй.

дэрнүүдтэ тосхон, hуурин бүхэндэ эмхидхэгдэhэн ин участогууд декабриин 17-до болохо hунгалтада хамаг умые түлэг бэлдэжэ, түхеэржэ байна.

Б. БУДАЖАПОВ,
Зэдын аймагай hунгуулиин комиссиин түрүүлэгшэ.

ҮНГАГШАДТАЙ УУЛЗАЛГА

ын аймагай нютаг нугануудаар Гүрэнэй Дүүмын депутадта Светлана Ивановна Найчуковатай уулзалганууд hаяхан эбэ.

hууринда болоhон уулзалгада зон олон байгаа. hунгагша инова иигэжэ хэлэбэ: "Хүндэ саг ерээ. Манай республикын энэ сагта төөришөөд, мүртэй ажал хэжэ биранагүй. Нэгэ байдалда байhан Эрхүүгэй, Шэтын областнуудай ажалшад ээ hайн ажаhууна. Саашадаа салин, пенси, тэдхэмжэ hаатуулаа hаань, республикын Правительствада кэ эрилтэ табихабди".

ша В. Т. Бутаковская: "Олон гүрэнүүдэй парламентда 40-нүүд hунгагдадаг. ООН-ой мэдээсэhэнэй ёhоор, тэдэ амгалан байдал сахигдана. Манай Гүрэнэй Дүүмэдэ олон байг лэ!".

дта кандидадай этигэмжэтэ нюур В. Ц. Дамбаин:

ана Ивановна 1981 онhоо Загарайн аймагай ПМК-гай адаа шубуунай фабрика барижа эхилээ hэн. Барилгын 1984 онhоо тус шубуунай фабрикын директорээр Шубуунай фабрика бүхы Загарайн аймагай 60-70 процент эндэ тушаана. 650 худэлмэришэнтэй. hүүлэй жэлнүүдтэ үн ажалhаа сүлөөлэгдөөгүй. Фабрикын худэлмэришэдэй гын салин 750000 түхэриг болоно.

нь Светлана Ивановна hунгагшадай олон асуудалнуудта а. Хүн бүхэндэ ажал, хүнэй элүүр энхэ байдалай түлөө, э, залуушуулда онсо анхарал хандуулхабди, мүн уул болон инвалидуудые мартахагүйбди гэжэ тэрэ

В. БАТОРОВ.

Түб-Азиин инвестиционно компаниин (Великобритани) ДСХ-гай (Германи) болон "Бато" гэжэ фирмын (Эрхүү) сэхэ хабаадалгатайгаар байгуулагдаhан "Байгал" гэhэн

БАЙГАЛАЙ УhАН СЭНТЭЙ

хамтын предприяти Байгалай уhа худалдажа, республикын бюджедтэ долларнуудые оруулха гэжэ шиидэбэ. "Бато" гэжэ фирмын түлөөлэгшэд (Байгалай уhа юулэн хэжэ, худалдаха талаар генеральна уласхоорондын лицензитэй) Буряад Республикын Президент Л. В. Потаповтай уулзаа. Буряад Республикын Правительствын Түрүүлэгшын орлогшо Л. П. Табалаев хоёр талын түлөөлэгшэдтэй уулзажа, Буряад Республикын дэбисхэр дээрэ проект бэелүүлхэ талаар худэлмэриин зүблөө үнгэргэhэн байна. Выдрино тосхондо мүнөөнэй орёо тоног түхеэрэлгэнүүдые табиха шиидхэбэри абтаа. Фирмэ хариин оронуудhаа мүнгэ, технологи, ехэ түхеэрэлгэ элсүүлхэ талаар худэлмэри ябуулжа гараа. Түрүүшын шатада 3,9 миллион долларой инвестиси элсүүлэгдэхээр хараалагдана. Предприяти ерэхэ жэлэй хабарhаа 20 миллион литр сэбэр уhа жэлэй туршада гаргадаг байха түсэбтэй.

Байгаалиин баялигуудые гамтайгаар хэрэглэлгын Байгалай институдай директор, географиин эрдэмэй доктор А. К. Тулохонов "Байгал" гэжэ хамтын предприятиин директор ба проектын хүтэлбэрилэгшэ болоо.

Буряад Республикын Президентын болон Правительствын хэблэлэй албан.

Декабриин 17 - hунгалтын үдэр

ХҮНДЭТЭ hУНГАГШАД!

Декабриин 17—до ооhэдынгоо hунгуулиин участогта ерэхэдэтнай, та бүгэдэндэ hунгуулиин дүрбэн бюллетень үгтэхэ.

Федеральна hунгуулиин округhоо Россин Федерациин Федеральна Суглаанай Гүрэнэй Дүүмын депутадуудые hунгаха бюллетениин ж түхэлынь доро танай анхаралда дурадхагдана. ЖЭШЭЭТЭ ТҮХЭЛЫНЬ гэжэ үшоо дахин онсо тэмдэглэе. Тэрээн соо "1" гэhэн тэмдэгэй "Байгаалияа хамгаалая!" гэhэн политическэ хүдэлөөн табигданхай. Иимэ хүдэлөөн болон Соломин Виктор Ильич гэхэ мэтэ фамилинууд he зорюуталан зохёогдожо, жэшээ болохын тэдыдэ үгтэнхэй.

Харин бодото бюллетень соо "1" гэhэн тэмдэг доро "Россин эхэнэрнүүд" гэhэн hунгуулиин нэгэдэл табигдаhан байха. Дүн хамта 43 хүдэлөөнүүдэй болон тэдэнэй кандидадуудай нэрэнүүдтэй иимэ бюллетеньнүүд бүхы ороной hунгуулиин участогуудта байха.

Эндэ толилогдоhон жэшээтэ түхэлэй бюллетень соо хоёр хүсэнэг табигданхай. Зүүн таладань — ородоор, баруун таладань — бүх хүдэлөөнүүдэй, списогтэ ороhон кандидадуудай нэрэнүүд бэшээтэй. Иимэ бюллетеньнүүд гол түлэб буряад hунгагшадай олонхи аймагуудта байха. Харин бусад аймаг, хотонуудта ородоор бэшэгдэhэн нэгэл хүсэнэгтэй бюллетеньнүүд үгтэхэ.

Үлэhэн гурбан бюллетениин жэшээтэ түхэлнүүд удаадахи дугаарнуудта танай hонорто толилогдохо. Тодорхойлбол, 2) Буряад мандадтай hунгуулиин 9—дэхи округhоо Гүрэнэй Дүүмын депутадые hунгаха бюллетень, 3) Улаан—Үдэ хотын, аймагуудай гулваанарые бюллетень болон 4) городской, районно Соведүүдэй депутадуудые hунгаха бюллетень гэхэ мэтэ болоно. Дэмжэhэн кандидадай түлөө дуугэ тэмдэг яагаад хэхэ тухай тайлбари бюллетень бүхэндэ байха.

ИЗБИРАТЕЛЬНЫЙ БЮЛЛЕТЕНЬ

для выборов депутатов Государственной Думы
Федерального Собрания Российской Федерации второго созыва
по ФЕДЕРАЛЬНОМУ избирательному округу
17 декабря 1995 года

РЕСПУБЛИКА БУРЯТИЯ

РАЗЪЯСНЕНИЕ ПОРЯДКА ЗАПОЛНЕНИЯ ИЗБИРАТЕЛЬНОГО БЮЛЛЕТЕНЯ

*Поставьте любой знак в пустом квадрате справа от фамилий только **одного кандидата,** за которого Вы голосуете, либо в квадрате справа от строки "ПРОТИВ ВСЕХ КАНДИДАТОВ".*

*Избирательный бюллетень, в котором любой знак проставлен более, чем в одном квадрате, либо не проставлен ни в одном из них, считается **недействительным.***

*Избирательный бюллетень, не заверенный участковой избирательной комиссией, признается бюллетенем не установленной формы и при подсчете голосов **не учитывается.***

1. *"Политическое движение "Берегите природу!"*
Соломин Виктор Ильич, Лебедев Иван Степанович, Рябов Константин Петрович. Региональная группа: Смоляков Георгий Александрович.

2. *"Социал—патриотическое движение "Моя Отчизна"*
Ивлев Михаил Петрович, Сомов Иван Иванович, Фокиля Галина Петровна. Региональная группа: Соколов Виктор Федорович, Лукшина Вера Афанасьевна, Быков Виктор Иванович.

3. *"Внепартийное движение избирателей "За правое дело"*
Горбунов Андрей Евгеньевич, Конев Иван Лукич, Семенов Роберт Ильич. Региональная группа: Сергеев Леонид Иванович, Тихонов Семен Абрамович.

4. *Политическое движение "За Россию!"*
Никитин Сергей Васильевич, Васин Петр Иванович, Борчук Семен Петрович.

5. *"Партия любителей тенниса"*
Марков Илья Константинович, Лобова Наталья Петровна, Бутенко Иван Ильич. Региональная группа: Иванов Лев Борисович, Хмелев Андрей Петрович, Олдоева Дарья Константиновна.

6. *"Народное движение"*
Лыкова Мария Алексеевна, Петров Антон Леонидович, Литвинцев Геннадий Борисович. Региональная группа: Васильев Борис Алексеевич, Холод Нина Ивановна, Сергеева Людмила Капитоновна.

ПРОТИВ ВСЕХ ФЕДЕРАЛЬНЫХ СПИСКОВ

ФЕДЕРАЛЬНА hУНГУУЛИИН ОКРУГhО

РОССИН ФЕДЕРАЦИИН ФЕДЕРАЛЬНА СУГЛААНА
ХОЁРДОХИ ЗАРЛАЛАЙ ГҮРЭНЭЙ ДҮҮМЫН
ДЕПУТАДУУДЫЕ
1995 ОНОЙ ДЕКАБРИИН 17-ДӨ hУНГАХА

hУНГУУЛИИН БЮЛЛЕТЕНЬ
Буряад Республика

hунгуулиин бюллетеньдэ тэмдэглэхэ гурим тайлбарилга

*Дуугаа танай үгэхэ нэгэл **кандидадай** фамилиhаа баруун тээ хооhон дүрбэлжэн тэбхэр соо гү, али "**Бүхы кандидадуудт буруушаанаб**" гэhэн мүрэй баруун тээхи дүрбэлжэн тэбхэр со ямариье hаа тэмдэг хэгты.*

*Нэгэ дүрбэлжэн тэбхэрhээ илангадаа тэмдэг хэгдэhэн гү, али тэдэнэй нэг соошье тэмдэг үгы байбаа бюллетень үнэнтэ бэшэ гэжэ тоологдо hунгуулиин участковой комиссиар батадхагдаагүй hунгуули бюллетень тогтоогдомой бэшэ маягтай гэжэ тоологдоод, дуу үгэлг тоолоходо, **хараада абтахагүй.***

1. *"Политическое движение "Берегите природу!"*
Соломин Виктор Ильич, Лебедев Иван Степанович, Рябов Константин Петрович. Региональна бүлэг: Смоляков Георгий Александрович.

2. *"Социал—патриотическое движение "Моя Отчизна"*
Ивлев Михаил Петрович, Сомов Иван Иванович, Фокиля Галина Петровна. Региональна бүлэг: Соколов Виктор Федорович, Лукшина Вера Афанасьевна, Быков Виктор Иванович.

3. *"Внепартийное движение избирателей "За правое дело"*
Горбунов Андрей Евгеньевичтэ, Конев Иван Лукич, Семенов Роберт Ильич. Региональна бүлэг: Сергеев Леонид Иванович, Тихонов Семен Абрамович.

4. *"Россин түлөө" гэжэ политическэ хүдэлөөн.*
Никитин Сергей Васильевич, Васин Петр Иванович, Борчук Семен Петрович.

5. *"Теннис наадана дуратайшуулай парти"*
Марков Илья Константинович, Лобова Наталья Петровна, Бутенко Иван Ильич. Региональна бүлэг: Иванов Лев Борисович, Хмелев Андрей Петрович, Олдоева Дарья Константиновна.

6. *"Арадай хүдэлөөн"*
Лыкова Мария Алексеевна, Петров Антон Леонидович, Литвинцев Геннадий Борисович. Региональна бүлэг: Васильев Борис Алексеевич, Холод Нина Ивановна, Сергеева Людмила Капитоновна.

БҮХЫ КАНДИДАДУУДЫЕ БУРУУШААНАБ

ЗОНДОО hАНААГАА ЗОБОХОДОО...

Эгээл тэрэ үедэ бүхы Россин үрэн соо, тэрэ тоодо Буряад Республикада, мүн манай Сэлэнгын аймагшье аграрна реформо хэхэ, гүрэнэй (совхозуудт, хамтын (колхозуудт) ажахынуудые хүбилгажа, фермерскэ, үмсын жэжэхэн ажахынуудт болгохо, тарааха гэhэн ехэ шуурган соогуур манай Нөёхоной зойшье баhал хайшан гэхэмнай гэшэб гэжэ хүлгэн алдаад байгаа юм. "Хуушан гуримаараа байжа шадахаяа болёот, колхозоо таряашадай фермерска ажахынуудhаа бүридэhэн эблэл гү, али хамжаан болгогты, тэрэгүй hае, hалахат" гэхэ мэтээр дээрэhээ "зүбшэл" заабари үгэхэшье, айлгахашье ноёд бии hэн.

Иимэ юумэнэй боложо байхада, тэрэ үедэ колхозой түрүүлэгшэ байhан Нима Дугаржапович Бадмаев hүү hай гээд, хамтынгаа ажахые тараахаяа ааралгүй. Нютагайнгаа бүхы зониие, мүн оцдоо тээгүүр, гол түлэб Улаан-Үдэдэ байhан нютагай мэдээжэ хүнүүдые суглуулжа, энэ асуудалые зүбшэн хэлсэхэ, олоной hанамжа дуулаха гэжэ тэрэ шиидэhэн байгаа.

"Олёор сабшаhан - өөгүй, олоороо хэлсэhэн - үгэгүй" гэдэгтэл хамтаарал хэлсэжэ, олоороо ухаалдижа шиидэhэн юумэн хэлээшье зүб аа байдаг лаб даа: Энэ удаашье колхозоо тараан бутараанүй, юумэнэйшье болоо hаа, хамтаараа худалжэ байhамнай дээрэ гэжэ олонхи зоной шиидхэhэниинь мүнөө зүйтэйл байба.

XX партсъездын нэрэмжэтэ колхоз hүүлэй үеын бэрхэгэйхэн жэлнүүдтэшье эмхи гуримаа, ажалайнгаа урданай заншалые алдаагүй байхадаа, хабарай тарилга, тэжээл бэлэдхэлгэ, ургаса хуряалга, малай үбэлжэлгэ гэхэ мэтэ хүдэлмэринүүдые муу бэшээр үнгэргэнэ.

Нима Дугаржапович Бадмаевай аймагай захиргаанай гулваагаар дэбжүүлэгдээд байхадашье, түрэл колхозынь түхэлөө, түрүү ажахынуудай нэгэн hэhэн нэрээ алданагүй.

Энэ залуу хүтэлбэрилэгшэ илангаяа зоной түлөө hанаагаа зобожо ябадаг хүн гэжэ хэлэхэ байнаб. Хэдэн жэлэй саана мүнгэ зөөриин хомор, ажахыда өөhэдын арга боломжын багашье hаань, тэрэ Нөёхонойнгоо хуушан дасан hэргээжэ, шэнээр бариха хүдэлмэри эхилhэн юм, Хөёр тээhээ ехэ гол мүрэнүүдээр хүрээлэгдэhэн, халтад гэхэдээл уhанда хаагдашадаг, нютагаймнай зон дасан дуганда хэрэгээ бүтээлгэхэ болоходоо, ехэл зободог hэн. Мүнөө тэдэнэр шэнэ дасантай боложо амаршоо.

Иимэрхүүгээр олоной аша түhые хаража, аргатайл hаань хүнүүдтэ түhэлхэ, дэмжэхэ гэжэ ороолдожо ябадаг хадань тэрэнэй хүн талыень мэдэхэ зониинь эрхэ бэшэ тэмдэглээлг. Нима Дугаржапович аймагай захиргаанай гулваагаар жэлhээ үлүүхэн саг соо худалжа б хэрэгые hайн мэдэхэ, эдэбхитэйшье, али бүхы асуудалнуудт шиидхэжэ шадаха, зоной тала харадаг, хэлэhэндээ заатаг оролдодог хүтэлбэрилэгшэ байhанаа харуулаа. М Гусиноозёрск хото ажахы эрхилэлгын, илангаяа экономическа талаараа нилээд орёохон район ха юм даа. Г Нуурай, Холбоолжоной шулуу нүүрhэнэй уурхайнуудые, Г абаад үзыт.

Байгша оной декабриин 17-до аймагай олохон лэ хүн түлөө Дуугаа үгэжэ, захиргаанай гулваагаар hунгахал байха

Олохон хүнүүдээр хөөрэлдэхэдэ, тэдэ иигэжэ хэлэ кандидадуудт соohоо Нима Дугаржапович Бадмаев илаж этигэнэб. Тэрэ мүнөө гулваагаар хүдэлжэ байгаа хэдэ энэмнай нэн түрүүн юрын ажалша хүнүүдэй түлөө hанаагаа хүтэлбэрилэгшэ ошуу. Тиимэ хүнэй хойноhоо зойшье ал этигэхэ манай найдалые харюулха гэжэ мэдэхэ байна".

Д.БУЯНТУЕВ, дайнай болон ажал

Декабриин 17 - hунгалтын үдэр

УЛААН–ҮДЭ ХОТЫН ӨӨhЭДЫГӨӨ ҮТЭЛБЭРИЛГЫН ГУЛВААГАЙ ТУШААЛДА КАНДИДАТ

АЛЕРИЙ ИВАНОВИЧ ЯКОВЛЕВ

лерий Иванович Яковлев 1948 ондо Шэтын областьдо мэришэнэй бүлэдэ түрэhэн юм. Зургаан үхибүүдэй эгээн , байhан тула 1965 ондо Хёлго станциин вагонно деподо трослесареэр хүдэлжэ эхилhэн байна. 1969 онhоо ЗабВО-до хээ. Полковник. 1977 онhоо Улаан-Үдэ хотодо ажаhуудаг. ондо городской Соведэй депутадаар hунгагдажа, хоёр жэл hэн хойно, 1992 ондо тэрэнэй түрүүлэгшэ болоhон байгаа. 93 оной апрель hарада Буряад Республикын Верховно дэй депутадаар hунгагдаhан, энэл жэлэй ноябрь hарада ад Республикын Верховно Соведэй Президиумэй гэшүүнээр логдоhон юм. 1995 оной январь hарада Буряад Республикын идентын Хэрэгүүдые эрхилэгшын нэгэдэхи орлогшо, еляриин хүтэлбэрилэгшэ болоо. Эрхүүгэй гүрэнэй рситет дүүргэнхэй.

ГОЛ ЗОРИЛГОНУУДЫНЬ:

ууляар тодорхойлогдоhон хизаарлалтые хараада , городые бэеэ даанги, hаа дулдыданги бэшэ лтай болгохо.

даридагша гээшэ эрхэтэн дэ алба хэхэ, тэрэнэй урда арюусалгатай байhанаа мэдэрхэ уялгатай. Энэ хэлбэришэгүй гурим дүрим городые хүтэлбэрилгын гуримда онсо hуури эзэлхэ ёhотой.

3. Городой hангай багашье, ехэшье мүнгэн ямар юумэндэ гаргашалагдааб гэжэ хотодо ажаhуудаг, налог түлэдэг хүн бүхэн мэдээсэхэ уялгатай. Тиимэhээ хотын засаг баригшад ажал хэрэгүүд тухайгаа үнэн сэхээр мэдээсэжэ байха.

4. Хуулинууд болон хэлсээнүүдэй үндэhөөр хотын бүхы байгууламжануудтай алишье талада туhатай харилсаа тогтоохо.

5.Гэр, хотон, гудамжа - микрорайон, тосхон - хотын район гэhэн схемээр хотые хүтэлбэрилгын тодо гурим тогтоохо.

6. Хотын промышленна предприятинуудай хүдэлмэриие hэргээхэ.

ЯМАР АСУУДАЛНУУДТА ОНСО АНХАРАЛ ХАНДУУЛАГДАХАБ ГЭБЭЛ:

1. Бюджедэй олзо оршын хубиие лүүлгэ.

охёолдоод байhан хүшэр байдалые хайшан абахаб, бэе бэедээ үриеэ түлэлгые ямар бэелүүлхэб гэбэл:

ниципальна үнэтэ сааphанууды гаргаха;

тын бюджедтэ оруулагдаха үри шэриие эд аар, материальна хэрэгсэлнүүдээр бусааха социальна захил);

нгэгүйгөөр тоосоо хэлгын гурим хүгжөөхэ.

Бюджедые нормоор хубаарилгые үүлхэ.

вестициннүүдэй дэлгүүр, хүдэлмэриин сүлөө нуудые байгуулха.

отагай үйлэдбэрилэгшэдые дэмжэхэ.

Үмсын гэрнүүдые барилгые дэмжэхэ, ьна гэр байрын жаса байгуулха.

отын транспортаар хангалгын ёhо гуримые хубилгаха.

8. Hahажаал хүнүүдые, үхибүүдые социальна талаhаань хамгаалха. Хүдэлхэ аргатай эрхэтэдтэ мүнгэ олохо эрхэ байдал олгохо.

9. Элүүрые хамгаалгын, эрдэм hуралсалай, соёлой болон бусад эмхинүүдые онсоор анхарха.

10. Хүтэлбэрилгын аппарат үсөорүүлхэ. Салин түлбэри, пенсинүүдые саг соонь түлэлгые сахиха.

11. Үмсэлэлгэ тухай хэлсээнүүдэй дүримүүдые бэелүүлгын хойноhоо хиналта шангадхаха, гуримтай болгохо.

12. Гэмтэ ябадалтай тэмсэхэ, тэдэнэй шалтагаануудые усадхаха.

13. Нютагай милициин hэргылэлгын ажал ябуулгын хэмжээе дээшэлүүлхэ.

14. Хото шадарай газар хэрэглэлгын программа тодорхойлон бэелүүлхэ.

НЮТАГАЙХИДАЙ ЭБЛЭЛЭЙ БАТА НАЙДАЛ

С.Ц.ЦЫРЕТОРОВ – Хэжэнгын аймагай өөhэдыгөө хүтэлбэрилгын гулваагай тушаалда кандидат

Мүнөө Улаан-Үдэдэ ажаhуудаг, ажалладаг хэжэнгынхид манай түрэл аймагта боложо байhан үйлэ хэрэгүүдые саг үргэлжэ наринаар ажаглажа, hонирхожо байдаг гээшэбди. hүүлэй үедэ нютагаймнай байдал, юрэнхыдөө, бүхы россинхидал, тиимэ hүрхэй бэшэ.

Энэ талаар нютагай өөhэдыгөө хүтэлбэрилгын зургаануудай ажал ябуулгаhаа, толгойлогшын ухаан бодолhоо, үүсхэлhээ, эрдэм мэдэсэhээ, зониие эблүүлэн зоригжуулха шадабариhаа, хүн шанарhаа, зан абариhаа, сэдьхэл hэшхэлhээ олон юумэ дулдыдадаг. Московско областиин Шаховска районой захиргааниие толгойлдог Николай Травкинай жэшээ энээниие хурсаар гэршэлнэ. Энэ райондо бүхы колхоз, совхозууд бүтэн зандаа, нютагай промышленностиин предприятинууд үндэр бүтээсэтэйгээр ажаллана, hургуулиин наhа гүйсөөгүй хүүгэдые хүмүүжүүлгын, hургуулиин, элүүрые хамгаалгын, соёлой эмхи зургаануудхүгжөөгдэнэ, хүнүүд салин хүлhэеэ саг соогоо абана, зоной социальна хамгаалалта найдамтай, гэмтэ ябадалтай тэмсэл аша үрэтэйгөөр хэгдэнэ. Юрэдөөл, районой захиргаанай гулваагай бэлиг шадабари бүхые шиидхэдэг гээшэ бээ.

Тиин нютагайнгаа байдалаар дахин дахин лэ hанаата болоhон дээрэhээ манай нютагайхидай эблэлэй ээлжээтэ суглаан дээрэ аймагай захиргаанай гулваагай тушаалда кандидадые шэлэжэ дэбжүүлхэ тухай асуудал hайтар бодожо, зүбшэн хэлсээбди. Энэ тушаалда дэбжүүлэгдэhэн бусад зоной hайн тала, бүтээхы шадабари дүршэлые оттошье багадхахые оролдонгүй, бидэнэр Семён Цыдыпович Цыреторовэй кандидатурые дэмжэхэ гэжэ нэгэн hаналтайгаар шиидээбди.

Энэ хүмнай манай аймагай Худанай-Үртөө hууринда түрэhэн, Буряад Республикын габьяата врач, доцент, медицинын эрдэмэй кандидат, мүнөө Арадай Хуралай Социальна политикын талаар комитедэй түрүүлэгшын орлогшоор хүдэлдэг. 1994 ондо Арадай Хуралай hунгалтын үедэ Семён Цыдыпович нютагайхидайнгаа олонхиин дэмжэлгэдэ хүртөө hэн.

Хэжэнгын аймагай түбэй больницын ахамад врач байхадаа, тэрэ тус больницые бүхы таhагууд, албануудтайгаарнь бии болгон эмхидхэжэ, барилгыень үргэдхэн хүгжөөжэ, эрхим тоног түхеэрэлгэнүүдээр, автотранспортаар хангуулhан байха юм.

Арбан жэл соо ахамад врач байха сагтань аймагай томо hуурин бүхэндэ участково больницануд, фельдшерско-акушерскэ пунктнууд нээгдээд, мүнөөшье хүрэтэр хүдэлhөөр. Мүн тэрэ үедэ медицинскэ дунда шатын хүдэлмэрилэгшэдые бэлдэдэг саг үргэлжын курса хүдэлжэ, мэдээжэ болоhон олохон мэргэжэлтэдые гаргаа hэн.

Ахамад врач байха зуураа, Семён Цыдыпович Санкт-Петербургда Турнерай нэрэмжэтэ Ортопеди, травмотологиин институдай аспирантурада заочноор hуража, медицинын эрдэмэй кандидадай нэрэ зэргэдэ хүртэхын түлөө диссертаци хамгаалhан байна. Удаань Буряадай гүрэнэй Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ багшанарай институдай биолого-химическэ факультедэй деканаар, Багшанарай мэргэжэл дээшэлүүлгын институдай экологиин кафедрые даагшаар хүдэлhэн юм.

Семён Цыдыпович табиhан зорилгоёо заабол бүтээдэг нэтэрүү сүлхэ, эмхидхэхы шадабаритай, ажахы эрхилхэдээ дүйтэй, зондо hайнаар хандадаг, тиихэдээ хүнүүдтэ, мүн өөртөө шанга эрилтэ табидаг заншалтай.

Тохёолдоhон орёо эрхэ байдалые шүүмжэлхы ёhоор сэгнэн тодорхойлоод, зүб тоошолол хэжэ шададаг заншалтай. Хоёрдохи жэлээ Арадай Хуралай депутадай, Социальна политикын талаар комитедэй түрүүлэгшын орлогшын уялга дүүргэжэ, горитой дүй дүршэлтэй болоо.

Кандидадай дурадхаhан программын гол шухала зүйлнүүд гэбэл, аймагай экономикые үргэхэ, бэхижүүлхэ хэрэгтэ бүхы оролдолго, эрдэм мэдэсэеэ зорюулха, эрдэм hуралсалай, элүүрые хамгаалгын, соёлой эмхи зургаануудта, хүмүүжүүлгын, hуралсалай, ажалда оролгын талаар залуушуулда али болохо дэмжэлгэ үзүүлхэ, мүнөөнэй хүшэр сагта хүн зоной социальна хамгаалалта хангаха, гэмтэ ябадалтай эбсэшэгүйгөөр тэмсэхэ.

Хүндэтэ нютагайхид! Аймагай гулваае hунгахадаа, манай hаналые хараада абажа, Семён Цыдыпович Цыреторовэй кандидатурые дэмжэхыетнай уряалнабди. Тэрэ манай нютагайхидай эблэлэй бата найдалынь болоно.

Ц.Н.НОМТОЕВ - Буряадай арадай уран зохёолшо, Социалис Ажалай Герой, Д.С.Сандитов - физико-математикын эрдэмэй доктор, профессор, РАО-гой гэшүүн-корреспондент, П.А.ФЕДОТОВ - Зүүн Сибириин технологическа университедэй ахалагша багша, Россин Федерациин физкультурын габьяата хүдэлмэрилэгшэ, спортын мастер, Б.Д.АНГАРХАЕВ - дайнай ба ажалай ветеран, Россин хүдөө ажахын габьяата хүдэлмэрилэгшэ, Илалтын жагсаалда хабаадагша, Ц.Х.ЦЫБЖИТОВ - биологиин эрдэмэй доктор, профессор, Ц.Р.ГАЛАНОВ - уран зохёолшо, Россин Федерациин соёлой габьяата хүдэлмэрилэгшэ, Буряад Республикын Гүрэнэй шангай лауреат, В.Б.БАЛЬЧИНОВ - Буряад Республикын габьяата врач, Зүүн зүгэй медицинын түбэй ахамад врач, Б.Д.ЦЫДЫПОВ - "Хэжэнгэ" эблэлэй түрүүлэгшэ, физико-математикын эрдэмэй кандидат, Д.Д.КОНОВАЛЕНКО - Буряадай Гүрэнэй университедэй ахалагша багша, Буряад Республикын физкультурын габьяата хүдэлмэрилэгшэ, Д.С.ЦЫНГУЕВА - Буддын шажантан-харашуулай нэгэдэлэй түрүүлэгшэ, Буряад Республикын габьяата экономист, Б.Э.ДОРЖИЕВ - Россин Федерациин худалдаа наймаанай отличник, Буряад Республикын худалдаа наймаанай габьяата хүдэлмэрилэгшэ, С.Д.БУХАЕВ - уран зохёолшо, Буряад Республикын соёлой габьяата хүдэлмэрилэгшэ, "Байгал" журналай ахамад редакторай орлогшо, В.Р.АДВОКАТОВ - Буряадай Эрдэмэй түбэй ахалагша эрдэмтэ хүдэлмэрилэгшэ, физико-математикын эрдэмэй кандидат, Д.Н.СУЛЬТИМОВ, Буряадай радногой ахамад редактор, Буряад Республикын арадай артист, П.Ж.ХОРЖИРОВ - Буряад Республикын Таряашадай эблэлэй түрүүлэгшын орлогшо.

ОЛОНОЙ ДУНДАhАА ШЭЛЭЖЭ...

Р-эй Верховно Соведэй. мүн й засагай зургаануудай 1937 ондо болоhон юм. Тус та СССР-эй шэнэ ушиин, олон миллион совет хүсэл эрмэлэздэ таараддаха ушиин үндэhөөр үнгэргэгдөө

өө, байгша оной декабриин роноймнай Гүрэнэй Дүүмын та, нютагай өөhэдыгөө рилгын зургаануудай та үнгэргэгдэхэнь гээшэ. й угаа ехэ удха шанартай а болоно. Юундэб гэхэдэ, Дүүмэдэ ямар депутадуудые ан ушарhаа ороноймнай ан хүгжэлтэ сүм дулдыдаха ушуу. Засагаа хэндэ үгэхэ а бодомжолхо ёhотой байhан гэн Буряад ороноймнай шад бултадаа hунгалтада жа, hунгалтын дунгүүдтэ өө нүлөө үзүүлхэ ёhотой. шье байна ха юм.

й дүрбэн жэлэй туршада бидэ дуудай, тэрэ тоодо Ельцинэй ерномырдинэй ударидалга ельствын "сэсэн мэргэн" лга доро ажаhуунабди. набди. Иимэ ударидалгын ямар бэ? Харюунь иимэ: түрэн мүнөө доройтон хилэдэ хүрэжэ ерээд байна. ико hалан hандараа. оборонын хүсэн hуладаа. ажалгүйшүүлэй тоо олошороо, гэмтэ ябадалнууд hүжэрөө. социальна олон эрхэнүүд хаhагдаа, олон миллион хүнүүдэй ажабайдалай хэмжээн доошолоо.

Олон нэгэдэлнүүд, хамтаралнууд болон партинуудай түлөөлэгшэд манай урда үгэ хэлэнэ.

Бидэ, үнинэй hунгагшад . Россин Федерациин Коммунис партинин программые гүйсэд дэмжэнэбди.

"Росси - манай гэр" гэжэ hунгуулиин хамтаралые абаад үзэе. Тэдэнэр мүнөө элдэб хоолhон үгэнүүдээр hунгагшадые найдуулха гэжэ оролдоно. Тиимэ бэрхэнүүд юм haa. тэдэнэр арад зонойнгоо ажабайдалые ба ажаhуудалые hайжаруулжа шадаhан байха hэн. Правительствahаа ондоогоор хэн бүхы юумэ hайн болгожо шадахаб даа. МММ, РДС, Хопёр-инвест гэхэ мэтын арад зониие мэхэлжэ, hүүлшынь мүнгэ зөөри суглуулжа байхадань. правительство хаана байгааб гэhэн асуудал гараха ёhоороо гарана.

Коммунистнуудые гансал пенсионернүүд дэмжэнэ гэhэн "демократуудай" худал хуурмагаар тараahан үгэнүүдые бидэ буруушаанабди. Тиихэдэ, Улаан-Үдын 17-дохи hургуулиин hурагша Дмитрий Мальцев Коммунис партиин зэргэдэ юундэ орооб гэжэ тэдэнэрhээ асуухада болоно.

Россин Федерациин Коммунис парти өөрынгөө Пленум дээрэ Гүрэнэй Дүүмын депутадта кандидадаар Н.Я.Кондаковые дэбжүүлhэн юм. Үнгэрэгшэ hунгалтада Гүрэнэй Дүүмын депутадаар hунгагдаад. тэрэ комитедэй гэшүүн байhан тула шухала хуулинуудые баталан абаха хэрэгтэ эдэбхитэйгээр хабаадалсаа. Газарай кодекс баталан абтаа. Байгал тухай Хуули баталан абтаха дүтэлэнхэй. Тэрэнэй ажал ябуулгые hунгагшад үндэрөөр сэгнэдэг байна.

Кондаков бидэндэ hайн мэдээжэ фамили. Николай Кондаковой үбгэн эсэгэ - Кондаков Наким Яковлевич багша, этнограф, арадай аман зохёол суглуулагша байhан юм. Тэрэнэй нэрэ Буряадта, мүн Монгол орондошье мэдээжэ байна. Тиихэдэ Н.Я.Кондаковой эсэгэ - Вячеслав Иакимович 40 жэл соо Хяагтын райондо багшалаа.

Николай Яковлевич Кондаков Гүрэнэй Дүүмын депутат болоо haa. манай республикада аша туhатай ажал ябуулгаяа улам үргэдхэхэ байна ха юм.

Б.ГАНЖУРОВ, С.БАДМАЕВ, дайнай ба ажалай ветерануд.

УНГАГШАДТАЙ УУЛЗАБА

арайhуурина соёлой анда Россин ральна Суглаанай эйДүүмындепутадта идат Светлана аевна Найчукова шадтай уулзаба.

арайн бройлерно икын профкомой түрүүлэгшэ, депутадта кандидадай үнэмшэлгэтэ нюур В.Е.Слепченова иигэжэ хэлэбэ. "Светлана Николаевна хаанашье ажаллахадаа, эрдэм мэдэсэ ехэтэй, эмхидхэхы шадабаритай, шанга эрилтэтэй байhанаа харуулаа. Олон үгэгүй, хэлэhэн үгэдөөхэзээдэшье хүрэдэг хүн юм".

Удаань Светлана Николаевна үгэ хэлэжэ, hунгагшадай олон асуудалнуудта тодо харюунуудые үгөө.

В.БАТОРОВ.

ТОЛИ

ҮШӨӨ ДАХИН ЖАРГАЛ ТУХАЙ

Энэ һалажа һандаржа байһан орон нютагта, үлэсхэлэн хоохон ажабайдалда, зоной аласалдажа байхада, жаргал тухай ямар хөөрэлдөөн байха юм гэжэ уншагшаднай гайхаха ёнотой. Зүб лэ гайхана.

Хүн зоной бии болохо сагһаа эхилээд, жаргал тухай бэшэһэн номууд, зураһан зурагууд, дуулаһан дуунууд, һанаһан һанал бодолнууд, хүсэһэн хүсэлнүүд - эдэ бүгэдые бултыень нэгэ газарта обоолоо һаа, Сүмбэр уула мэтэ үндэр болохонь хэлсээнгүй.

Теэд түүхын хуудаһа ираад хараял даа. Хэзээ хүн түрэлтэн жаргалтай байһан юм? Би һананагүйб. Та һанана гүт? Магад, мантан томо шиидам баряад, шараа нюсэгөөр мамонтые эрьюулжэ ябахадаа гү? Али магад хүл гартаа гэнжэ зүүлгээд, энэ дэлхэйн эгээл ехэ үзэсхэлэн болохо Египедэй пирамидануудые бодхоожо байхадаа гү? Магад, феодализм, капитализм, социализм, коммунизм барижа байхадаа гү? Хай даа, хэлсээтэй, бодожо үзэхөөр...

Ямаршье гүрэн гээшэ хүн бүхэниие бултыень жаргалтай болгожо шадахагүй юм. Юундэб гэхэдэ, гүрэн бүхэнэй үндэһэ һууридань заатагүй хүнэй эрхэ хаһаха, хизаарлаха гэһэн хүсэнүүд байдаг. Тэдэниие тоолоёл даа. Сүүд, прокуратура, сэрэг, милици, президент, министр гээд лэ тооложо эхилээ һаа, гараймнай арбан хурган дууһаад, хүлдөө орохо саг ерэхэ.

Теэд гүрэн түрын хүн бүхэндэ жаргал үгэжэ шадахагүй юм һаань, юундэ тэрэ бүри ухаа орохо сагһаа эхилжэ, манай ээрын холо урдаһаа захалжа, саг үргэлжэ жаргал тухай бододог байгааб? Нэгэ удхатайл байжа болоо. Манай һанахада, жаргал тухай эрмэлзэл гээшэ хүн түрэлтэнэй урагшаа дабшаха харгыда тулхисэнь боложо үгэдэг байгаа хэбэртэй.

Һанана гүт, хэдэн зуугаад жэлэй саада тээ социалистнууд-утопистнуудай хүн түрэлтэнэй ерээдүйн һайхан сагта ажаһууха нарата сэлмэг хотонуудые зурагладаг байһыень? Тэрэ хотонуудта ажаһууһан хүн бүхэн жаргалаар билтаранхай, хүүгэд хүгшэдгүй, эрэ эмэгүй бултa дуугаа дуулалданхай, ажал гээшые наадан шэнгеэр бүтээдэг, атаа жүтөөрхэл гэжэ мэдэхэгүй, абари зангаар һайхан хүнүүдэй ерээдүйн ниигэм тухай бэшэгдэһэн байдаг.

Теэд тиимэ ниигэм гээшын энэ дэлхэй дээрэ хэзээ тогтоогдохонь үшөө мэдэгдээгүй. Тиигэбэ яабашье, эгээл тиимэрхүү общество байгуулхые энэ юртэмсын ухаатай хүбүүд яһала орооло даа. Коммунис сурталай эхи табигшад болохо Маркс, Энгельс, Ленин гэгшэд ерээдүй һайхан саг тухай олон тоото хүдэлмэринүүдые бэшэжэ, дэлхэй дээрэ эгээл түрүүн манай гүрэндэ социализм байгуулга эхилээ һэн. Тэрэ ниигэм гээшэ хүн бүхэндэ жаргал асараа гээшэ гү гэһэн асуудал гаража ерэнэ. Эндэ тон тодо харюу үгэхэнь хүшэр байна. Баяд, ноёдые хюдажа, тэдэнэй зөөри хамталжа, хүн бүхэн жаргалтай болохо гэһэн бодол хайшаа юм? Нэгэнэйнь уйдхар зоболон дээрэ нүгөөдынь жаргал хэр батаар тогтохоб? Хүсэ хэрэглэнгүй болохолгүй хаш. Теэд хаана хүсэ хэрэглэнэб, тэндэ алалсаан, хюдалсаан, шуһа уһан гарадаг һэмнай даа. Тэрэшье удаа улаантан - сагаантан, баяшуул - үгытэйшүүл гэхэ мэтээр илгараад лэ, хэдэн жэлэй туршада үргэлжэлһэн граждан дайн болоо бэлэй. Хүбүүниинь эсэгэтэеэ, дүүнь ахатаяа буу барижа тулалдажа, бэе бэеэ алалсаһан ушар али олон дайралдаа. Тиихэдэ хүн зон жаргалтай байгаа гү? Үгы! Хорёод он - хамтын ажахынууд, гушаад он - хардалга гүрдэлгэ, дүшөөд он - Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайн... Тиихэдэ арад зон жаргалтай байгаа гү? Үгыл хаш даа...

Манай һанахада, Маркс, Энгельс, Ленинэй гол алдуунь гэхэдэ, хүн бүхэндэ жаргал олгохо гэһэн уряа лозунг болоно. Энэ дэлхэйн хүн бүхэн нэгэн доро булта жаргалтай байха гээшэнь худал юм. Тиимэ саг коммунизмын үедэ болохо гэдэг байгаа. Коммунизмын болоходо, гүрэн гээшэ һалажа, хүн бүхэн түгэс дүүрэн эрхэ сүлөө оложо, жаргалта һайхан байдал тогтохо юм гэжэ нэмнодог һэн.

Теэд мүнөө болоод байхада, коммунизмшье тогтоогүй, жаргалшье олдоогүй байһаар...

Жаргал тухай асуудалда дэлхэйн сэсэн мэргэшүүлһээ гадна, шажан мүргэлэй түлөөлэгшэд тон ехэ анхарал хандуулдаг бэлэй. Жэшээнь, Буддын шажанние байгуулагша Гаутама энэ дэлхэй дээрэ хүн түрэхэдөө, зоболонһоо бэшэ юумэ үзэдэгүй гэжэ номнодог байгаа. Тэрэнь зүйтэй гү гэжэ һанахаар юм. Ушар юуб гэхэдэ, үхибүүн түрэхэһөө хойшо үдэхэ, даарахые үзэнэ. Тэрэнэй нэгэ бага гемо болоод байхадань, үбгэ эсэгэнь, хүгшэн эжынь наһа баража, нэгэ ехэ уйдхар сэдьхэл зүрхэндэнь түрүүлнэ. Удаань түрэһэн эхэ эсэгэнь хада гэртээ харижа, баһа нэгэ уйдхар орьёлжо, залуу хүбүүнэй зүрхэ сэдьхэл тамална. Тиимэһээ энэ дэлхэйдэ түрэһэн хүн бүхэн хүгшэрэлгэ, үхэл, зоболон, үбшэн, гансаардалга гэхэ мэтые бултыень үзэжэ гараха баатай болодог гээшэ.

Ёното жаргал ололго хадаа тэрэнэй урда наһанайнь үйлын үриһөө, үнэн сэхэ ябадалһаа, ухаан бодолһоо, эрдэм мэдэсэнэй сэхэ дулдыдадаг.

Хэн нэгэндэ муу һанажа, хоро хүргэбэл, ямаршье амитаниие, тэрэ тоодо хүниие алабал, хулгай худал хэбэл, эд зөөриин түлөө шунабал - ямар жаргал байхаб даа!

Д. БАЛЬЖИНИМАЕВ.

ХҮНЭЙ ГАНСА ХҮБҮҮ

Баруун Тариин
Баруун-хойгуур
Намжаа һайхан
Гоби тала нютагаар
Борохон Үндэрэй
Хойто талаар
Ималка голой
Урда, хойто эрьеэр,
Батын Үндэрэй
Зүүн-урдуур,
Эрдэни Уулын
Баруун, зүүн боорёор
Баян Манхын
Хони ямаа
Долоон наһанһаа
хойшо
Эгээ энэ
нэгэ мянга
юһэн зуун
Арбан дүрбэн оной
Намар хүрэтэр
Адуулһан байнаб.
Үлзытэ Үндэрэй
Урда талада,
Баруун Тариин
Баруун-хойно
Намжаа һайхан
Гоби тала нютагта,
Эрдэни-Уулын
Зүүн бооридо
Гараһан түрэһэн,
Үдэһэн бодоһон,
Аба эжыдээ
Эрхэ бэрхэ
Үгытэй тулюурхан
Буряад яһанай
Эсэгын ганса
Хүбүүнби.
Нэгэ мянган
Юһэн зуун
Арбан дүрбэн
Оной намар
Албанай наһанда
хүрэжэ,
Хаан тайжын
Хасаг сэрэг боложо,
Эхэ түрэһэн
нютагһаа,
Аба эжы хоёрһоо,
Үеын һайхан
нүхэдһөө
Холын дайдые хаража,
Холодожо ябахадаа,
Үнэн сэдьхэлһээ
гажаржа,
Өөрынгөө зосоо
уярхадань,
Иигэжэ дуулаа
бэлэйб:
"Хайр хара шулууе
Хатуу, хатуу гэлсэхэлта,
Хара далайн долгиндо
Хажуу бэшэ мэлэрхэл.
Хариин ганса хүбүүе
Хайратай, хайратай
гэлсэхэлта.
Хаан тайжын албанда
Хайратай бэшэ
мордолойб.
Хүйр хара шулууе
Хүндэ, хүндэ
гэлсэхэлта.
Хүхэл далайн долгиндо
Хүндэ бэшэ шэлжэрхэл.
Хүнэй ганса хүбүүе
Хүндэтэй хүндэтэй
гэлсэхэлта
Хун тайжын албанда
Хүндэтэй бэшэ
мордолойб"
Хаан тайжын
Хасаг сэрэг боложо,
Олон түмэн
Ород нүхэдөөрөө
сугларжа,
Байгал далайн
Баруун эрьеэр
Ангар мүрэн
хүрэжэ,
Ангар мүрэниие
гаталжа,
Эрхүү хото орожо,
Хаан тайжын
Хасаг сэрэгэй
Хатуу дошхон
Жагсаал абажа,
Хаан тайжын
Хасаг сэрэг болоһон
Олон түмэн
Ород нүхэдөөрөө
Хасаг сэрэгэй
Хатуу бэрхэ
һургуули хэһээр,
Баруун зүгые
барижа ябаа һэмди.
Хаан тайжын
Алтан шэрээһээ
халижа байха
үедэ
Саада захын
Санкт-Петербург
хүрөө һэмди.
Хархис дайсанай
Хатуу бэрхэ
тулалдааида
Олон түмэн
Ород нүхэдөөрөө
Улаан шуһаяа
Урадхан ябахадань,
Унажа ябаһан
Унаган хүлэгни
Хархис дайсанай
Хатуу һомонһоо
Улаан шуһаяа
Урадхан унажа,
Хоёр хара
нюдэнһөө
Нёлбоһо гарган
анихадань,
Унаган хүлэгөө
алдахадаа,
Ухаан зүрхэмни
уяржа,
Эхэ түрэһэн
нютагтаа,
Эжы аба хоёроо,
Үеынгөө һайхан
нүхэдөө
Үнэн зүрхэнһөө
һанахадаа,
Иигэжэ аянгалаа
бэлэйб:
"Адуун һүрэгтөө
тэнжэһэн
Ардаг мориёо
хайрланаб.
Альган дээрээ
тэнжээһэн
Аба эжыгээ һананалби.
Эжэл һүрэгтөө тэнжэ
Эмээлтэ мориёо хайр
Үбэр дээрээ тэнжээ
Эжы абаяа һананалби.
Хабтагай сагаан Тари
Халуунай шубууд
донгодо
Хайратай нүхэдөө
һанах
Харахан зүрхэмни
тэсэнэ
Үргэн сагаан Таридам
Үнгын шубууд донгод
Үеынгөө нүхэдөө һанах
Өөрымни зосоо уя
Нэгэ мянган
Юһэн зуун
Арбан долоон оной
Октябрь һарын
Хорин табанда
Ашата багша Ленинэй
Аша туһаар
Хубисхалай
Хүсэ ехэтэ
Гал улаан
Тугаар орёолдожо,
Хархис дайсанай
Хатуу бэрхэ һабарһаа
Олон түмэн
Ород нүхэдөөрөө
мултараагша һэмди
Ашата багша Ленинэй
Аша туһаар
Эрхэ сүлөө
Эрдэм соёл оложо,
Нэгэ мянган
Юһэн зуун
Хорин оной
намар
Эгсэ зургаан
Жэл боложо,
Түрэһэн гараһан,
Үдэһэн бодоһон
Баруун Тариингаа
Баруун-хойто
Намжаа һайхан
Гоби тала нютагаа,
Эжы аба хоёртоо,
Үеынгөө һайхан
нүхэдтөө
Бусажа ерээ
бэлэйб.
Үгытэй зоной,
Үеын һайхан
нүхэдэймни
Аша туһаар
Аба эжы хоёрни
Амар мэндэ
Амгалан тайбан
һуугаа һэн.

(Ононой мэдээжэ үльгэршэн **Галсан ТЫХЕЕВһЭЭ** эрдэ **Пүрбэ БАЛДАНЖАПОВ** бэшэжэ абаһан байна. Нүхэрынь - эрд кандидат **Д. Д. ДАРИЖАПОВА** эрдэмтын архивһаа абажа, хэбл бэлдэбэ).

Угаймнай ула мүрөөр

ХОРИИН 11 ЭСЭГЫН НЭРЭНҮҮД

1. Галзууд, 2. Ухаасай (хуасай), 3. Хүбдүүд, 4. Худай, 5. Шарайд, 6. Харгана, 7. Гушад, 8. Бодонгууд, 9. Сагаан, 10. Хальбан, 11. Батанай.

ГАЛЗУУДАЙ 10 ХҮБҮҮД (10 ХҮХҮҮР):
1. Доргошо галзууд, 2. Саадагта галзууд, 3. Жэнхэн галзууд, 4. Даахай галзууд, 5. Хабагай галзууд, 6. Эршэм галзууд, 7. Ногоод галзууд, 8. Дэлдэгэр галзууд, 9. Алаахай галзууд, 10. Монгол галзууд.

УХААСАЙН (ХУАСАЙН) 8 ХҮБҮҮД (8 ХҮХҮҮР):
1. Боохой хуасай, 2. Обогор (онгоодор) хуасай, 3. Тогдор хуасай, 4. Бориишха хуасай, 5. Богдор хуасай, 6. Сагаан малгай хуасай, 7. Хурилхан хуасай, 8. Бабагар хуасай.

ХҮБДҮҮДЭЙ 8 ХҮБҮҮД (8 ХҮХҮҮР):
1. Улаалзай хүбдүүд, 2. Сагаалзай хүбдүүд, 3. Бүрюуха хүбдүүд, 4. Байгай хүбдүүд, 5. Лиглид хүбдүүд, 6. Түмэрхэн хүбдүүд, 7. Нохой хүбдүүд, 8. Ургаша хүбдүүд.

ХУДАЙН 7 ХҮБҮҮД (7 ХҮХҮҮР):
1. Хүүдэй худай, 2. Хара төөлэй худай, 3. Хунда худай, 4. Бүшхэй худай, 5. Зальтир худай, 6. Жэмгэд худай, 7. Шилхар худай.

ШАРАЙДАЙ 7 ХҮБҮҮД (7 ХҮХҮҮР):
1. Худанса шарайд, 2. Анайтай шарайд, 3. Долоод шарайд, 4. Тободой шарайд, 5. Дэлдээ шарайд, 6. Гэгжид шарайд, 7. Сүнид шарайд.

ХАРГАНЫН 10 ХҮБҮҮД (10 ХҮХҮҮР):
1. Моотхон харгана (Агаар, энээгүүр), 2. Шуудай харгана (Яруунаар бии), 3. Байталай харгана, 4. Хушуун харгана, 5. Баряахай харгана, 6. Батнай харгана, 7. Тангад харгана, 8. Баатаржан харгана (Ага руу бии), 9. Хоодой харгана, 10. Хүхэ харгана.

ГУШАДАЙ 5 ХҮБҮҮД (5 ХҮХҮҮР):
1. Шара гушад, 2. Хара гушад.

АВТОРһАА: Бэшэ гурбаниинь олдоодүй. Мэдэхэ зон мэдээсэнэ бээ.

БОДОНГУУДАЙ 6 ХҮБҮҮД (6 ХҮХҮҮР):
1. Оргоодой бодонгууд, 2. Һарьмайта бодонгууд.

АВТОРһАА: Бэшэ дүрбэнэйнь нэрэ олдоодүй.

САГААНГУУДАЙ 5 ХҮБҮҮД (5 ХҮХҮҮР):
1. Уляанхай сагаан, 2. Үбгэй сагаан, 3. Хүгшууша сагаан, 4. Бүтэй сагаан, 5. Шоно сагаан.

ХАЛЬБАНАЙ 6 ХҮБҮҮД (6 ХҮХҮҮР):
1. Мэнгээ хальбан, 2. Зургад хальбан, 3. Хурьгай хальбан, 4. Гутаар хальбан, 5. Баригай хальбан, 6. Мүсэн хальбан.

БАТАНАЙН 7 ХҮБҮҮД (7 ХҮХҮҮР):
1. Түгшэд батанай, 2. Захимха батанай, 3. Салдан батанай, 4. Бохон батанай, 5. Хэдэгэнэ батанай, 6. Малгаахан батанай, 7. Шүбгэ батанай.

Буряад Республикын соёлой габьяата хүдэлмэрилэгшэ Рэгзэн Эрдынеевич ЭРДЫНЕЕВ.

Яруунын аймагай
Эгэтын-Адаг нютаг.

НАНГИН СУБАРГА

ын hүүл багта "Буряад үнэндөө" "Нангин субарга" гэhэн материал доторoо Урда-Ага нютагта субарга эхилжэ байhан тухай бэшээ бэлэйб. Мүнөө тэрэ ай бүтээгдээд, декабриин 8-да Еши-Лодой римбүүшэ үүтэй олон ламанар арамнайлба. Субаргамнай 6 метрhээ юм. Шанха оройнь нара, hара, шүхэр болоод, Минтагба агуй. Хорло, боди гүрөөhэнүүд, бурхан багшын тарни алталаатай, үнгын шэрээр илгамал аржа баржа бадма сэгүүд - эдэ бүгэдэ hүр бар оруулан яhала hайханаар ан щэнги. Доодо дуган соонь нютагай музейдэ лаhан бурхануудаа залаатай, тахилнууд, сүгсэнүүд, дэбэр, ө мэтэ зүйлнүүд табяатай. Эдэ бүгэдэ арамнайгаар ажа, үзэсхэлэн болоод хэбтэхээ болижо, бурханайнгаа рые дахяад олоно бээ. Энэ субаргын амин гол болохо эдэг Алхана уулын заяаhан хуша модон дээрэ 21 тарниие й римбүүшэ өөрөө гараараа бэшэжэ, адислаа hэн. бандаб соонь хоёр ехэ нангин шүн залаатай. Нэгэниинь ессор Гомбожаб Цыбиковэй бууса дээрэ hандаргагдаhан hуурihаа малтажа абтаhан, нүгөөдэнь Лабран хиидэй гдо Зонхобын хубилгаан Жамьян Шадлааба хутагтын шүнгые римбүүшэ багша залаба. Иимэ нангин хоёр э субарга бодобо гээшэ.

үү түхэлэй аад, үшөө томо субарга Непалда байхадань, Буддын шажантан Савойя хотодо дууряажа баринаh Тэрээнэй дүрэ зурагай хэблэгдээд байхадань, римбүүшэ жа, хадагалhан байгаа. Тиигээд иимээр hажаагаад хэгты тэрэ бишыхан зурагhаа жэшээ абажа, хэмжүүрынь бүтээгдэбэ. Энэ хэрэгээ эхилжэ ядажа, нютагай адта хэрэгсээлгэжэ ядаhаар, зунай hайхан сагай хоёр ддажа, намарай ольбон хүйтэн соо тэмсэжэ, арайхан АҮҮРГЭБЭ гээшэбди. hанаанда хүрөөгүй юумэн олон даа. ра хахадай турша соо иимэ харюусалгатай субаргаhаа йшье hуури шудхажа үзөөгүй зондо бэлэгүйшье байгаа эл гээшэ хүсэтэй гэжэ, hүзэг буянай эрмэлзэлэй хүсөөр нь хүргэбэ гээшэбди. Ороной тэнгэри, огторгойн эзэд ом гү гэхээр дулаан намар болоhониинь юутэгүй.

л гээшэ Алхана уулаhаа ехэшье холо бэшэ эхитэй юм. ар Сагаан-Уулын дэбисхэр дээрэ Онон хатан голдоо Элдин хонгор Агын голой эхинэй энгэр майлын эльгэн hон энэ субарга ганса урда-агынхидые бэшэ, бүхы Ага аа амитан зониие анхаржа, хаража байхань дамжаггүй. гые шэглэн шэртэhэн найман нюдөөрөө тулгардаhан ядарhан бүгэдые хаража, туhа харгамжаяа үршөөжэ үнхэ. Энэ субаргамнай Даша Гомон гэжэ өөрын тусхай эжэ hануулая.

эйнгээ сэбтэгтээд байхада, сээжынгээ уйтараад байхада, ндоо ошожо мүргэхэдэ, али тухай ашатайб. Хари газарта рахадаа, Даша Гомоноо гороолоод мордоhоноо, баяр а энэ үдэрөө hаhан соогоо мартаха аалши. Хүүгэдтэй хэ уhаар "угаахын" орондо, эндэ ерэжэ хүжэ санзай hүн сагаан эдеэнэйнгээ дээжэ сүршэхэдэ, ямар ехэ йб. Сэрэгэй албанда мордохо дээрээ сэргэ бууса ойноhоомни хаража байгыт гэжэ зальбараад ошоходо, жэлдэ али тухай тулга болохоб.

лэ энэ Даша Гомон субаргаяа hайнаар харууhалжа, а бадараажа, үнэн зүрхэнhөө шүтэжэ шадаа hаа, энэ лиг ехэтэн, бархаг шэдитэн, уран hартан ургажа бадархань итан зоной ажабайдал али тэгшэ элдин байхань зүйтэй. ли-Лодой римбүүшэ багша айладхаа юм. он адууhа малтаяа амгалан тэнүүн ажаhуухань болтогой. ын абьяас хорлол зайсажа, буян hүзэг бурьялан бадараг жэ байнаб.

Дамбинима ЦЫРЕНДАШИЕВ,
субаргын барилгые эрхилэгшэ.

МАНАЙДА

(Табан хушуу мал)

аахан хонид бии,
агүүн, морид бии,
сагааниш ямаад
бии,
ш, малааниш
үнеэд бии.

Унагад гүйгөөд
турьянхай,
Эшэгэд тоомгүй
шуралхуу,
Тугал тоонгүй
томоорхуу.

ЛГА:
хушуу малнуудhаа
үтыл манайда.
лай түлнүүдhээ
н үгыл мүнөөдөө.
д маараад
дарьянхай,

ДАБТАЛГА:
Табан хушуу малнуудhаа
Тэмээн үгыл манайда.
Бүхы малай түлнүүдhээ
Ботогон үгыл мүнөөдөө.

Үгэ, хүгжэмынь Дагба Ринчиновэй

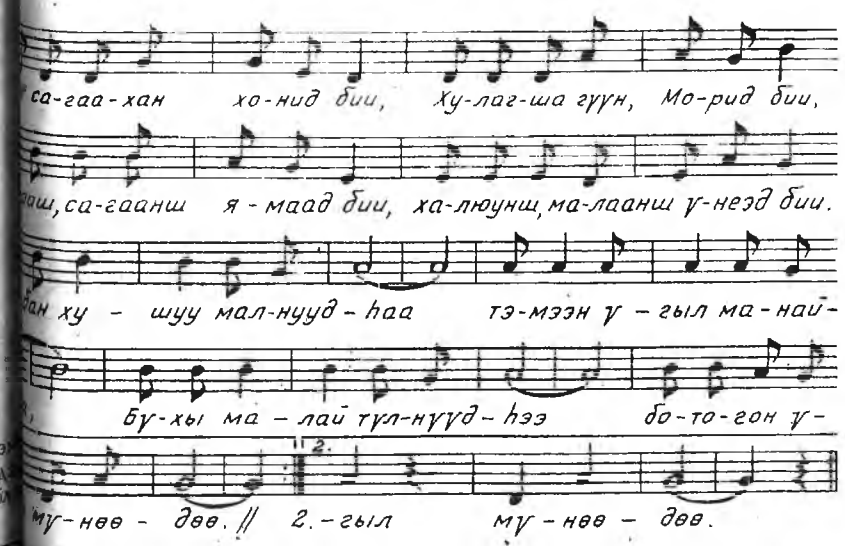

Буряад Республикын искусствын габьяата ажал ябуулагша В. И. Кондратьевай зохёохы ажалай 30 жэлэй ойдо

ШАЛЮУН НАhАЯА hАНАН...

ХОЦА Намсараевай нэрэмжэтэ буряад драмын академическэ театрай ахамад режиссёр, Буряад Республикын искусствын габьяата ажал ябуулагша Владимир Ильич Кондратьев табин наhатай болошоо.

Энэ хүнтэй хорин зургаан жэлэй туршада хамта хүдэлжэ, бэе бэеэ хүндэлжэ, дүтэ нүхэсэhэмди.

Эхирид Баяндай хоёрые хоорондуурнь таhалан урдадаг Мүрэн голые зубшаhан Хурамшын үргэн нуга тала Худайн гол тээшэ зурын нэмжыдэг. Энэ талын нэгэ буланда, хүнэй нюдэнhөө далда газарта, ара талаhаа ой модоор бүглөөтэй, үбэртөө уужам тала "дэбдинхэй", үзэсхэлэн hайхан үльгэрэй орондол гэхээр Хатар гэжэ хүүтэри гээ hаа, гэхээр тосхоншье гээ hаа, боломоор hуурында Кондратиин Илья Харанохойн Катя хоёр хүгшэрхэ, хэгзэрхэ наhандаа ойлгомторгүй, 1945 оной декабриин нэгэнэй үдэр одхон хүбүүтэй болошоhон гэхэ.

Эжынгээ дүшэн зургаатайда, эсэгынгээ таоин наhатайда энэ дэлхэй дээрэ түрэhэн хүбүүн, Батюр, ородоороо Володя гэжэ нэрэ абажа, эльгэн дээрэ бүүмэйлэгдэжэ, үбдэг дээрэ үргүүлжэ, Сократ ахаяа, Антонида Валя хоёр эгэшэнэрээ дахажа, уйаргүй эрхэ тангилханаар үндыжэ эхилээ hааб даа.

Хоёр хүгшэдэйнгөө наhатай болоод, зүрхэ алдажа түрэhые hанахадаа: "Та хоёр намайе түрэнгүй байхаяа hанаhанта, үлүү үхибүүн та хоёрто байhамши гүб даа, минии гараагүй hаа, та хоёр иимэ хүбүүтэй байхагүй байгаат. Яаха байгаабта?" - гэжэ хоёр хүгшэдөө багадаа гасаалжа, галхаажа зобоохош. Тиигэжэ хэлэхэдэмни, тэдэ хоёр баарhадни харюу үгэжэ шадахагүй, абяагүйхэнүүд болоод hууха", - гэжэ мүнөө бага наhаяа, хада гэртээ харihан эхэ эсэгээ hанан, уяран заримандаа өөрэдэг. Аяар долоодохи класста хүрэтэроо, эжынгээ үбэртэ ороогүйдоо унтажа шададагүй hэмби гэдэг.

"Өөрэ, үргэ хэлэндэ үрэбтэр, шалюун зантай аад, ходо элдэбын үйлэ хэрэгтэ орёолдошохош. Олойн дунда hургуулиин директорэй кабинедhээ гарагшагүй hэм, гэртэхимни ходо hүргуули дуудуулжа зобохо", - гэжэ баhа хөөрэдэг.

Хара багаhаа тоо бодолгодо оборшог аад, хэлэ аманай "предмедүүдтэ" бэрхэ байhан, тиимэhээ театрай ажалшанай мэргэжэл шэлэhэниинь ганхалгүй.

Владимир Кондратьев 1969 ондо Ленинградай театрай дээдэ hургуули артист мэргэжэлтэй дүүргэжэ, буряад драмын театрта зургаан жэл хүдэлөөд, яhаланшье гол ролнуудые наадаад, бэрхэл зүжэгшэн ябаха хүн аад, улам саашаа тэгүүлжэ, 1975 ондо Москвагай театрай академиин (РАТИ) режиссёрой hургуулида ошожо ороод, агуулхэ К. С. Станиславскиин шаби, ородой театрай суута ажал ябуулагша Юрий Александрович Завадскиин курсада түрүүшын гурбан жэл соо hураад, наhа барахадань, 1930-аад онуудта манай буряад театральна искусствын үндэhэ hуури табилсагша, режиссёр Сергей Александрович Бенкендорфын ударидалга доро режиссёрой hургуули 1980 ондо дүүргэжэ, нютагаа бусаад, түрэл театртаа хүдэлжэ байна. Владимир Кондратьев бидэ хоёр үшөө залуунууд ябахадаа, бэе бэеэ ойлголсожо танилсаhан сагhаа хойшо хоорондоо инаг эльгэн нүхэсөө бэлэйбди. Холо ойрын харгы замууд, хото городууд, олон орон нютагууд хойномнай ходорон үлөө. Хаанашье ябахадаа, үгэ нэгэнтэй, халбагаа хахаранүй, мүнөө хүрэтэр ябажа байнабди. Өөhэдынгөө үгэ бүхэниие ангалдан, толгой соогоо орohон бодолнуудаа, уярhан сэдьхэлэйнгээ гунигые нюуса нөөсэгүйгөөр хөөрэлдэжэ, сэдьхэлээ тэгшэлдэг хоёр гээшэбди.

Ажалаа хэжэ байхада, элдэбын асуудалнууд хажуугаарнь гараад ерэхэ. Жэшээнь, "хүндэтэ hанагдаха, Владимир Ильич классическа пьесэнүүдые найруулыт даа, гэнтэ юундэ дээрэ дээрэhээнь буряад зүжэгүүдые дабтаад hаланагүйбта", - гэхэдэш: "Буряад хүн хадаа баhа үндэhэн түрэл соёлоо мартангүй үргэхэ ёhотойб", - гэжэ харюусаха. Үгы гэбэл, буряад зүжэгүүдээ мартаад, ганса дэлхэйн болон манай гүрэнэй томо-томо зохеолнуудаа дээрэ үлүү гаратараа hуушаха. Тиихэдэнь: "Та, болиит, үндэhэн буряад зүжэгүүдээ бү мартыт! Яатараа баhа "классическа" зохёолнуудые дэрлэшэбэт?" - гэхэдэм: "Таанад, зүжэгшэдэй мэргэжэлээ мүлихын тула энэш хэрэгтэй юм", гээд урдаа оруулхагүй.

Найруулагшын ажал орёо. Сэдьхэлэйнгээ зоболон баяр хоёрые үхибүүдтэ дамжуулжа байhан эхэ эсэгэдэл, оорын гэр бүлэтэй, үхибүүдтэй болohон хүнүүдтэ наhал бодолоо дамжуулжа, заажа, харуулжа үгэхэ гээшэ тиимэниие элэн бэшэ. Сэдьхэлэй, бэеын тамирай хүсэ шадал шатаhан шүрбэhэндэл, хэды шэнээн ябашадаг гээшэб...

Москвада hуража байхадаа, "мастер" гэжэ ара нэрэтэй ябаа. Юундэб гэхэдэ, аяар зургаан жэл артист ябаhан, дүршэлтэй студент, хамаг юумэндэ оролсohон лэ ябадаг байгаа.

Тиимэhээ танихагүй хүниинь гэжэ театрай ажалтай зон соо үсөөн. Ород гүрэнэймнай олон яhатан соо нүхэдынь дүүрэн. Үшөө бүри залуушуул ябахадаа, Монголой залуу зүжэгшэдоор танилсаа hэмди. Тэрэ сагhаа Монгол орондо олон нүхэдтэй болоо hэмди. Мүнөө Владимир Ильич оло дахин ажалаараа тиишээ ошоходоо, ходо уулзажа байдаг. Зургаан томо зүжэгүүдые тэндэ табяа ха юм.

Найруулагшын ажалтай хадаа артистнуудайнгаа үрда hургаал зааха үедөө ямарhые асуудалда харюу үгэжэ шадаха зэргэтэй юм.

Тиимэhээ мүнөө ахамад найруулагшын ажалда амжалтатай хүдэлжэ, хойноо дахуулhан артист бүхэнэйнгөө уран бүтээлые урагшатай хүтэлжэ ябана. Артист бүхэн өөрын онсо бэлиг шадабаритай. Тэрэниие тэнсүүлхэ гээшэ бэлэн бэшэ. Тиигээшье hаань, Владимир Ильич оньhыень олоод лэ, hанааень тэгшэлээд лэ, hуури hууридань хабсаруулжа, тааруулжа шададаг хүн юм. Манай театрай артистнууд эдэниие гэршэлхэ байха гэжэ hанагдана. Бээ гамнаха хайрлахагүй, өөртөө адляар хүдэлхые зүжэгшэн бүхэндэ шанга эрилтэ табидагаараа суутай. Эдэ бүхы зангыень hайн мэдэхэ дээрэhээ, зарим таладаа зүрхэ алдаха, гайхаха хүнтэй байhамнай болоо гэжэ зүжэгшэд хэлсэдэг, хүндэлдэг. Энэнь театрай ажалда ехэ hайшаагдамаар.

Ахамад найруулагша байhан хадаа харюусалгань ехэ. Ажалаараа хото городуудаар ябахадаа, заал hаа, томо, жэжэ гэнгүй, театрнуудай сууда гаранан зүжэгүүдые бултыень хаража, hайн мууень толгой соогоо баран ябталжа, сэгнэжэ, шүүмжэлжэ үзэдэг. Режиссёройнь hайн найруулга, алдар суута артистнуудайнь ажал бүхэниие бултыень хадуужа абаад, ямар дүрим хэрэглэжэ, ямар бэлиг дээрэhээ иимэ амжалта түйлганаб гэжэ аргаахан хажуудаш, өөртөө юм гү, намда юм гү, ойлгуулжа hуудаг зантай юм.

Владимир Ильич Кондратьевай хэhэн ажал ехэ. Ородой болон дэлхэйн классическа зүжэгүүдые, мүн үндэhэн түрэл буряад пьесэнүүдээр гүшан зүжэг найруулжа үрдөө. Тэдэнь барандаа hайн сэгнэлтэдэ хүртөө. Мүнөө Николай Дамдиновай "Арадай баатар Гэсэр хаан" гэжэ hүүлшынь найруулга "Гэсэрэй" 1000 жэлэй ойдо зорюулагдажа, амжалта түйлаа.

Сагhаа урид энэ дэлхэйтэй хахасаhан Буряадаймнай мэдээжэ суутай хүбүүн, кинорежиссёр, сценарист, поэт Барас Цыретарович Халзановтай хани халуун барисаатай байгаа. Гурбан кинодонь зүжэгшэн боложо хабаадаха хубитай байгаа. Өөрөөшье ябан ощон кино найруулгын түсэб табина.

Үеынгөө нүхэр болохо, Буряад Республикын габьяата артистка, театрай зүжэгшэн Базар-Ханда Рабдановна Рабдановатаяа Буянта хүбүүгээ альган дээрээ үргэжэ, БГПИ дүүргүүлбэ.

Юунэй түлөө дэлхэйдэ түрөөд, энэ ажал хэнэбибди гэжэ бодолгото боложо ябаха зуураа, энэ дэлхэйдэ ами наhа үгэhэн эжы абаяа, үхибүүн шалюун наhаяа hанан, тэрээгээрээ сэдьхэлэй тэжээл хэжэ ябаха гээшэ жаргал!

Ц. ЦЫРЕНДОРЖИЕВ,
театрай уран зохёолой таhагые даагша,
Буряад Республикын арадай артист.

Арадай аман үгын абдарhаа

"ХУБАХАН ШЭХЭТЭЙ ХУЛАХАНШЬЕ МОРИН"

1951 оной февраль hарада эжыhэд, Амгаланай Даримаhаа (1893—1954) "Хубахан шэхэтэй хулаханшье морин" гэжэ түрэл нютагаймнай түүхэтэй холбоотой нэгэ дуу бэшэжэ абаа hэм.

Энэ дуугаа дуулажа дүүргэхэдээ, эжымни ишгэжэ хэлээ hэн:

— Хойно Хорин Анаа нютагай Ринчин гэдэг анхан сагта Агын Дүүмэдэ мүнгэн сан баригшаар хүдэлхэдөө, яагаадшьеб „ехэ мүнгэ дутаагаад, гэмнүүлхышгэ урда тээ иимэ нэгэ дуу дуулаhан юм":

Хубахан шэхэтэй хулаханшье морин
Хулжажаш гараhаар ерэнэш хаяа.
Хуулиндаа тодорhон Николай ноён
Хуулиингаа газарта hуунаш хаяа.
Зэбэхэн шэхэтэй зээрдэхэн морин
Зэрлигтэжэ гараhаар ерэнэш хаяа.
Зэмэдээл тодорhон Николай ноён
Зэмынгээ газарта hуунаш хаяа.
Аржагар шарахан байшантай бэлэйб,
Арбанхан хоёр сонхотой бэлэй.
Арбанхан азарга адуутай бэлэйб,
Анаагай голдо зогсоогоо бэлэйб.
Арбанхан алда ургатай бэлэйб,
Арагалаа түшэн хатанаш хаяа.
Хотогорхон шарахан байшантай бэлэйб,
Хорин хоёр сонхотой бэлэй.
Хорёодхон азарга адуутай бэлэйб.
Хориингоо голдо зогсоогоо бэлэйб.
Хорёодхон алда ургатай бэлэйб,
Хорёогоо түшэн хатанаш хаяа.
Дүүжэнхэн түмэр тэргэтэй бэлэйб.
Дүрбэнхэн харьяа паарлуулаа бэлэйб.
Дүүмын зургаанаар жэнгинүүлдэг бэлэйб.
Дүүмынгээ албанда хашагдаа үтыб -
Дүтынгөө албанда хашагдалайб.
Хантуухан түмэр тэргэтэй бэлэйб.
Хайбан хараяа паарлуулаа бэлэйб.
Хаанайнгаа зургаанаар жэнгинүүлдэг бэлэйб.
Хаанайнгаа хуулида хашагдаагүйб -
Хаанайнгаа албатанда хашагдалайб.
Хайраар ерэhэн медалиием
Ханхинан унахыень хараба гүт?
Хариhаа абаhан хатанайм
Харижа бусахыень хараба гүт?
Хүндөөр ерэhэн медалиием
Хүнхинэн буухынь хараба гүт?
Хүнhөө абаhан хатанайм
Хүндыржэ бусахынь хараба гүт?
Долоон наhатай хүбүүтэй бэлэйб,
Донхиржо хоймортоо үлөө бэлэй.
Гурбанхан наhатай хүбүүтэй бэлэйб,
Гуйбаhаар хоймортоо үлөө бэлэй.
Хориингоо оройгоор харахадамни,
Хоёрхон нюдэмни нёлбоhотоно.
Ходохон саашань харахадамни,
Холшорой нэгэн үгыхэн шэнги.
Анаагайнгаа оройгоор харахадамни,
Алагхан нюдэмни нёлбоhотоно.
Аладхан саашань харахадамни,
Айдарай нэгэн үгы шэнги.

Б. Батоев.

Байгал-шадарай нютагуудта

Манай хөөрэлдөөн

ЗҮҮН ЗҮГЭЙ ЭМШЭЛЭЛГЫН ТҮБТЭ

Зүүн зүгэй эмшэлэлгын түб тухай зон яhала дуулаhан байха. Олондо мэдээсэл тараадаг хэрэгсэлнүүдтэ энэ Түб тухай hүүлэй үедэ нэгэнтэ бэшэ бэшэгдэhэн гээшэ. Тиигэбэшье эндэ юун хэгдэжэ байдаг юм, хайшан гэжэ ямар үбшэн аргалагдадаг юм гэхэ мэтэ асуудалнуудаар hонирхожо, тус түбэй директор **Алексей Иосифович Бартановтай** манай корреспондент Б. Балданов хөөрэлдөө үнгэргэhэн байгаа.

- Нэн түрүүн түбэй байгуулагдаhан түүхэ тухай тобшохоноор хөөрэжэ үгыт.

- 1989 ондо Баир Гвибалович Бальжировай эдэбхи үүсхэл одоол дэмжэгдэжэ, зүүн зүгэй эмшэлэлгын түб мүндэлhэн түүхэтэй. Мүнөө Баир Гвибалович республикымнай элүүрые хамгаалгын министрэй уялга дүүргэнэ. Урда тээнь энэ түбэй директорээр хүдэлжэ байhан. Түбэй ажал тухай хөөрэбэл, иимэ байна. Бидэ РАН-ай Сибириин таhагай Буряадай Эрдэмэй түбэй эрдэмтэдтэй нягта холбоотойгоор ажал хэрэгээ ябуулдагбди. Мүнөө дээрээ эрдэмтэдэй дунда зүүн зүгэй эмшэлэлгэ буряад гү, монгол гү, али түбэд гү гэжэ ехэ тоосолдоон болодог. Зүүн зүгэй эмшэлэлгэ гэхэдэ, заабол түбэд гэжэ зондо үзэгдэдэг. Теэд монгол, буряад эмшэд энэ хэрэгтэ нилээн ехэ хубитаяа оруулhан ха юм. Тиимэhээ буряад эмшэлэлгэ гэхэдэ, буруу болохогүй.

- Эндэхи арга хэдэг эмшэд хэд болоноб?

- Манай түбтэ хамта дээрээ 69 хүн ажалладаг. Тэдэнэй хорёод хүниинь эмшэд болоно. Агын дасанhаа Монгол эльгээгдэжэ, удаань эндэ хүдэлхээ ерэhэн Чимитдоржи эмшэ-ламын хэhэн ажал онсо тэмдэглэхээр. Тэрэ үзэгдөөгүй амжалтануудые мэргэжэлдээ туйлана. Хүндөөр үбшэлhэн олон зониие эдэгээгээ бшуу. Харин түбэд эмшэ Дамби Матыпов эрхимээр ажаллахаhаа гадна эрдэмэй болон үйлэдбэриин талаар директорэй орлогшын уялгануудые дүүргэдэг юм. Тиихэдэ үшөө Үбэр Монголой тусхай мэргэжэлтэй 2 эмшэдые ажалда абаад байнабди. Ажалда абахадаа, бидэ хүнэй олон талыень харадагбди. hургуули дүүргэhэнhээ гадна тэрэ тусхай мэргэжэлтэй байха ёhотой. Тиимэhээ эндэмнай ямаршье хүдэл эмшэд хүдэлдэггүй. Юунhээ хэлэнэбши гэхэдэ, hүүлэй үедэ ямаршье мэргэжэлгүй, hургуулигүй "эмшэд" хаа хаанагүй олошороо хэ юм. Дүй дуршэл охэтэй, ажалдаа харюусалгатайгаар хандадаг зон. Эндэмнай хүдэлдэг гэжэ хэлэхэ байнаб. Тэдэнэйл ашаар бидэ hайн хүдэлнэбди.

- Ямар үбшэнгүүдые түбтэ аргалжа болоноб?

- Бидэ түбэд эмшэлэлгын ёhоор хүнэй бэеын бүхы үбшэнүүдые аргалхые оролдодогбди. Харин зургаан жэл ажаллаад байхада, нэгэ тобшолол гараад ерэнэ. Уушханай, хотын, эльгэнэй, hүлhэнэй эдэгэдэггүй, үбшэнүүдые (хроническа) бидэ hайнаар аргалнабди. Ондоогоор хэлэбэл, хүнэй бэеын зосоохи органуудай үбшэн манда "дабагдана". Бидэ Европын болон зүүн зүгэй эмшэлэлгын бүхы hайн талануудые хэрэглэхые оролдодогбди. Эндэ Европын эмшэлэлгэ сэгнэнгүй байжа болохогүй. Тус эмшэлэлгэ баhал ехэ амжалтануудые туйлаhан ха юм. Харин Европын эмшэлэлгээр аргалхада, ондоо органуудта эмэйнь "туhа" баhал хүртэдэг. Тиимэhээ хроническа үбшэнүүдые бидэ hайнаар аргалнабди.

- Арга хүүлэхэдэ түлбэритэ гү?

- Мүнөөнэй сагта ажамидарха аргаяа баhал бэдэрнэ гээшэбди. Зарим арга хэлгэмнай түлбэритэ юм. Теэд түлбэри бултанhаа абадаггүйбди. Пенсионернүүд болон ажалгүйшүүлдэ миинтээр арга хэнэбди. Пенсионер бүхэн адли бэшэ. Зариманиинь хэнhээшье олзо ехэтэй байжа магадгүй. Тэрэ тала бидэ ехэл болгоожо харадагбди. Тиимэhээ эмшэ бүхэн хүнэй тала харадаг. Харин наймаашад гү, али ехэ олзотой зонhоо заабол түлбэри абанабди. Тэдэ сэнгүүдые "үргэдэг" хадаа түлэг лэ. Хамта дээрээ түлбэритэ эмшэлэлгэмнай 30 процент болодог юм.

- Саашанхи түсэбүүд тухайгаа...

- Бидэ фито-бодосуудые үйлэдбэрилхэ гэжэ ехэтэ зоринхойбди. Росси соо hайнаар үйлэдбэри хэдэг нэгэшье тиимэ завод үгы ха юм. Швейцариин Цюрих хотодо тиимэ завод хүдэлдэг. Тэрэ завод хадаа Петр Бадмаевай эрхилhэн арга хэрэгээр мүнөө болотор хүдэлнэ. Харин маанадта завод байгуулха тухай бизнес-түсэб баталагдаа. Заводой хүдэлжэ эхилээ hаань, республикадамнай нэн түрүүн зон ажалаар хангагдаха, удаань эндэхи дэлгүүртэ үнэгүй, hайн шанартай эм дом элбэгжэхэ байгаа ха юм. Тус хэрэг бэелүүлхын тула эрдэмэй - үйлэдбэриин нэгэдэл байгуулагдажа, тэрэниие Дамби Матыпов хүтэлбэрилнэ.

- Өөр тухайгаа богонихоноор хөөрэжэ үгыт.

-Усть-Ордын автономито округой Алайрай аймагта түрэhэн намтартайб. Эрхүүгэй медицинскэ институт 1972 ондо дүүргэhэнби. hая болотор БСМП-гэй неврологическа таhагые даагшаар хүдэлжэ байгааб. Гэр бүлэтэйб, хоёр хүүгэдые үргэнэбди. Басагамнай Эрхүүгэй медицинскэ институдай 3-дахи курсда hурана, харин хүбүүмнай 11-дэхи классай hурагша.

- Зай, hайнта даа, Алексей Иосифович. Саашанхи ажал хэрэгүүдтэтнай амжалта үнэн зүрхэнhөө хүсэнэб!

АЖАГЛААЛТА: Зүүн зүгэй эмшэлэлгын түбтэ аргалуулхаяа hанаhан хүндэ иимэ адресаар хандажа болохо: Липховоиной үйлсэ, 10—дахи байшан, телефониин. 2- 14—39, 2—29—70. Харин фито—бодосуудые үйлэдбэрилхэ заводой барилгада бага бэшэ мүнгэн хэрэгтэй болохо. Тиимэhээ энэ хэрэгтэ хамhалсаха дуратай коммерческэ эмхинүүдые туhаламжа үзүүлхыень гүйнабди.

Декабриин 6-да Залуушуулай хэрэгүүдэй талаар гүрэнэй комитедтэ Улаан-Үдэ хотын дээдэ hургуулинуудай эгээл эрхим оюутадта тусхай стипендинүүд барюулагдаба.Урда тээнь тус комитедэй дэргэдэ дээдэ hургуулинуудай проректорнүүд зүблөө хэжэ, эгээн эрхим оюутадта тусхай стипендиолгохо тухай шиидхэбэри баталаа hэн.

Энэ шиидхэбэринь одоол бэелүүлэгдэжэ, Залуушуулай хэрэгүүдэй талаар гүрэнэй комитедэй түрүүлэгшын 1995 оной декабриин 6-най захиралтын ёhоор тусхай стипендинүүд эзэеэ олобо.

Буряад Республикын Президентын стипендиВСГТУ-гай инженерно-экономическа факультедэй IV курсын оюутан Е. А. Щукинда барюулагдаа.

Дээдэ hургуулинуудта

ТУСХАЙ СТИПЕНДИНҮҮД БАРЮУЛАГДАБА

Мүнөө Е. А. Щукин Америкын Холбоото Штадуудта стажировко гаража байна. Тиимэhээ эжыдэнь үгтэхэ юм. Стипендиин хэмжээн - 1 миллионhоо дээшэ түхэриг.

Буряад Республикын Арадай Хуралай стипендиБГСХА -гай хүдөө ажахын механизациин факультедэй III курсын оюутан В. А. Игумновта барюулагдаа. Стипендиин хэмжээн баhал 1 миллионhоо дээшэ түхэриг.

Удаань Залуушуулай хэрэгүүдэй талаар гүрэнэй комитедэй тусхай стипендинүүд барюулагдаба. Нэгэниинь аспирантда, хоёрынь оюутадта гэhэн шиидхэбэри абтаhан байгаа. Ушар иимэhээ НГУ-гай Буряадай филиалай түүхын кафедрын аспирантка Л. Б. Аюшеевада тусхай стипендиолгогдоо. Тэрэнь баhал 1 миллион түхэригhөө үлүүхэн хэмжээтэй. Харин нүгөө хоёр стипендинь БГУ-гай географическа факультедэй IV курсын Л. В. Ранжурова ба ВСГАКИ-гай искусствын факультедэй IV курсын Р. В. Вялов гэгшэдтэ үгтэбэ. Тус стипендиин хэмжээн - 684.750 түхэриг.

Залуушуулай хэрэгүүдэй талаар гүрэнэй комитедэй түрүүлэгшэ С. В. Мантуров, мэргэжэлтэд Б. С Гыргешкинова, Б. Х. Ангуров баярай оршондо тусхай стипендинүүдые барюулаа.

Удаань комитедэй түрүүлэгшэ С. В. Мантуров иигэжэ хэлэбэ: - "Буряадай залуушуул" гэhэн республикын программа дотор эгээн эрхим оюутадые урмашуулха асуудал табигданхай. Тэрэнэй түрүүшын шатань мүнөөдэр бэелүүлэгдэбэ гээшэ. Ушар иимэhээ эндэ сугларhан эдэбхитэй бэрхэ оюутадаа амаршалаад, саашадаа эрхимээр hурахыетнай хүсэнэбди.

Оюутадай hурадаг дээдэ hургуулинуудта амаршалгын бэшэгүүд эльгээгдэхэ юм. Тусхай стипендинүүд гүрэнэй стипендиhээ гадуур hара бүхэнэй 10-най үдэр сентябрьhаа июнь хүртэтэр түлэгдэжэ байха.

Баяр ёhолодой удаа бидэ Буряад Республикын Арадай Хуралай тусхай стипендидэ хүртэгшэ БГСХА-гай оюутан В. А. Игумновтай хөөрэлдэhэн байгаабди.

- Өөр тухайгаа болон гэр бүлэ тухайгаа тобшохоноор хэлэжэ үгыш?

- Би 1975 ондо Хяагтын аймагай Хираанай-Адаг hууринда түрэhэн намтартайб. 1992 ондо нютагтаа дунда hургуули дүүргэhэнби. Эхэ эсэгэ хоёрни хоюулаа наhанайнгаа амаралтада гаранхай. Урда тээнь эсэгэмни совхозой директорээр, эжымни hургуулида математикын багшаар ажаллаhан. Хамта 4 үхибүүдбди, 3 эгэшэтэйб.

- Юугээр hонирходогбши?

- Би олон янзын о зүйлнүүдтэ дуратайб. Б нэрлээ hаа, олон болох сагтаа ном уншадагби.

- Саашанхи т тухайгаа...

- Тодорхой түсэб г харин дээдэ hур түгэсхөөд, мэргэж хүдэлөө hаа, hайн бай hанагшаб.

- hунгалтада хэн аугаа үгэхэбши?

- Мэдэнэгүйб. Үш тухай бодожо үзөөдүй

- Тус стипенди барюулhандань зургааануудта ханданабши?

- hайнаар ханданаб. И Залуушуулай хэрэгүүдэ гүрэнэй комитедэй үндэрөөр сэгнэнэб. Тус ажалаа hайнаар я Залуушуулые мүнө урмашуулха арга олг ажал хэрэгүүдыен hайшаанаб. Са залуушуулда иимээр а хандуулаа hаань, ажал дүн бүри дээшэлхэ.

Б-М. БАЛ

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Мантуров БГСХА-гай М оюутан В. А. Игумновт Республикын Арадай тусхай стипенди б байна.

М. ШАНТАКОВОЙ ф

ЕХЭ ГАРЗА ХОХИДОЛ

Буряад Республикын хойто аймагуудаар Рихтерэй шкалагай хэмжээгээр 6 балл хүсэтэйгөөр газар хүдэлөө hэн. Тэрэнэй хойшолонгуудай гарза аяар 50 миллиард түхэригтэ хүрэбэ. Энээн тухай Буряад Республикын онсо байдалай талаар гүрэнэй комитет мэдээсээ.

Манай корр.

Шэнэ үүсхэлнүүд

ГЭР БҮЛЭНҮҮДЭЙ ҮДЭР

Иимэ үдэр ("Супрути-95") Загарай hууринда үнгэр болоhоор үнинэй юм. Байгша оной декабриин 9-дэ гэр бү дүрбэдэхеэ эмхидхэгдэхээр бэлдэгдэжэ байна. Загара үүсхэл республикын бусад аймагуудта үргэнөөр дэмж болонхой. 10-15 аймагай түлөөлэгшэд энэ хэмжээндэ хабаа юм.

Айл бүхэн гэрэй ажалые яажа эмхидхэнэб гэhэн ёhото м аймагай соёлой байшанай ендэр дээрэ болодог, эдеэ хоол оньhон арга, хубсаhа оёхо болоод элдэбын зүйлнүүдэ бүтээл дархалха, урлаха гэхэ мэтын ёhотой харалга боло зоной hонирхол татадаг. Хубсаhанай моодо харалга я hонирхолтой. Гэрэй эд бараагаа зохидоор, уранаар таби байрын гоёолто болодог шуу. Юрэдөөл, айл бүхэн уран харуулдаг юм.

Эдэ бүгэдые сэгнэхэ тусгаар жюри байдаг. Занша хэмжээн хүхюун зугаатайгаар үнгэрдэг, гэр бүлэнүүд тан бэе бэеhээ ухаа абаха таладань, илангаяа залуу айлд туhатай байна.

Ман

ХАСУУРИ МОДОН ХЭДЫТЭБ?

Шэнэ жэлэй hайндэрые хүүгэд хадхуурта хасуури гү, али мүнхэ нөгоон нарhан модоор хэгдэhэн ёлкые тойрон, дуу, хатар наадаа дэлгээн уттадаг гээшэ. Республикын Ой модоной ажахын министерство хасуури болон нарhан модо худалдаха шэнэ тариф тогтоообо. 1 хасуури модон 14000 түхэригтэ болонхой. 1 нарhан 72000 түхэригтэ юм. Хэрбээ ой ошожо, зүбшөөлгүйгөөр 1 хасуури тайраа hаа, 1 миллион түхэригэй яла түлэхэ.

Т.ВЛАДИМИРОВА.

Үндэһэн соёлоо һэргээе!

"АЯ ГАНГЫН" АЯЛГА ДУУНУУД

...ин шубуудтал адли, сахан сагаан торгон хубсахатай басагадай ...ариихан хургануудаараа ятагай хубшэргэй дүмүүхэнээр ...эндэл дайрахадань, үхибүүн ябахаһаамнай танил болоһон, ...сэдьхэлдэмнай түрэл, эхын амтан һүмбэйтэй шуһандамнай ...н удэһэн буряад аялга зэдэлнэ...

...яад һайхан дэгэлтэй хубүүд, басагад гаража ерээд, урданай ...лаар хүндэтэ айлшадаа уттана. Сагаан эдеэнэй дээжэ барина, ...ь хоймортоо урижа, сай аягална. Басагад ятаг дээрээ ...ршалгын дуу" наадана, харин нүгөөдэ басагадынь уян нугархай ...д хатараа айлшадтаа бэлэглэнэ.

...гаар һайхан дуунуудаа
...лша таанадтаа дууланам даа.
...г эреэн зүрхэнһөө
...р мэндые хүргэнэм даа!

...үгэнүүдэй, мүн аялга дуунай автор Цырен Хоборковой нэрэ ...тгэн Буряадтаа суурхаһаар үнинэй. Түнхэнэй Хойморой ...куушанай аялга дуунуудыень нютагай эдир хубүүд, басагад ...лжэ байна гээшэ.

...ын дунда һургуулиин дуу, хатарай "Ая ганга" ансамбль энэ ...зун үнгэрһэн Абай Гэсэрэй ехэ һайндэрэй наадануудта ...эйгээр хабаадаа, уран бэлигээ дэлгээгээ. Эрын гурбан ...да хабаадаа, дуу буляалдаа. Түнхэнэй сортоотой ёохор ...р харагшадта дурадхаһан юм. Улукшонов Баяр, Брюханов Шутукова Марина, Цыремпилова Эржена болон бусад хонгёо ...н хоолойтой хүбүүд, басагад урданай дуу дуулахадаашье, ... наада хатархадаашье урматай бэрхэнүүд байшаба.

...ба нютагтаа Шараевтанай гэр бүлэ хэр угһаа дууша гэжэ ...й. Буряадайнгаа нэрэ солые холо, ойро суурхуулдаг оперно ...н Елена Шараева энэ бүлын үри юм. Энэл айлай нүгөөдэ ...н - Зина 1989 ондо түрэл нютагайнгаа бэлигтэй басагадые ...лжа, ятаг дээрэ наадажа һургадаг болоо һэн. 1990 ондо арадай ...ументнүүд дээрэ наададаг хүгжэмшэдэй республиканска ...альда тэдэнэр Түнхэнэй урданай дуунуудые, хүгжэм аялга ...ёор гүйсэдхэжэ, һайшаал магтаалда хүртөөд, дипломантын ...эргэтэй Галбадаа бусаһан байна.

...994 ондо дуу, хатарай ансамбль гэжэ нэрэтэй болообди. ...гиэй, уян хатарай хэшээлнүүдые заадаг багша Дарима ...евна Галсанова ансамблиин хоёрдохи хүтэлбэрилэгшэ юм. ...дтэйгээ хамта Түнхэнэй нютаг нуганууддаар ябажа, үбгэд, ...аһөө урданай дуу бэшэжэ абадагбди. Хойморой "Хэнгэргэ" ...фольклорно ансамблиин эдэбхитэй гэшүүн Сосор Галсановна ...нова урданай ёохорой аялга хүгжэм һайн мэдэдэг, бидэндэ ...гүһалһан даа. Харин һайхан буряад дэгэлнүүдые оёходомнай ...самблиин дуушан Светлана Гармаевна Хамагаева туһалаа, - ...инаида Гомбоевна Шараева хөөрөө һэн.

...най һургаһан басагад, хүбүүд соohоо хүгжэмшэд, дуушад ...он хүн бии гү? - гэжэ асуубаб.

...нөө Улаан-Удын хүгжэмэй колледждо 3 басагаднай - Вера ...ева, Люба Попова, Жаргалма Багатуева һурана. Алёна ...кова мүн лэ хүгжэмшэн болохо хүсэлтэй. Мэргэжэлтэ ...мшэд, дуушад болоошьегүй һаа, бүхы наһан соогоо буряад ...й нүхэсэжэ ябаха гэжэ һанадагби. Энээнһээ һайхан юун ...б - гээд харюусахадань, зүбшөөгөө бэлэйб. Нээрээшье, ...жэлнүүдэй түбэрөөн соогуур түрэл арадайнгаа гамтайгаар ...а, энэ хүрэтэр абажа ерэһэн аялга дуунай гүн баялигые ...лэй сээжэ зүрхэндөө шэнгээн абаха хэрэгтэ бүхы хүсэлөө, ...талаангаа зорюулһан хоёр багшада баяр хүргэнэбди! "Ая ...ганга" аялга дуунууд буряад дайдадаа бүри һайханаар зэдэлэг лэ!

Т.САМБЯЛОВА.

ДЭЭРЭ: Түнхэнэй аймагай дуу, хатарай "Ая ганга" ...ль.

Г.САМБЯЛОВАЙ фото.

ДЭРЭЭНЭЙ ҺУРГУУЛИИН МУЗЕЙДЭ

Дэрээнэй дунда һургуулиин хизаар ороноо шэнжэлгын музей ехэ бэшэхэн холбоо гэр соо оршодог юм. Хэрэлсы өөдэнь гаража ябаһамни, түхэреэн сагаан шарайтай, нюргаар набтаршаг нэгэ хүн нюдөөрөө энеэбхилһээр урдаһаамни гаража ерэбэ. Энэмнай музейн директор, арадай эрдэм һуралсалай отличник, Буряад Республикын габьяата багша Дамба Пинхузаевич Батуев гээшэ.

- Наһатай боложо, пенсидэ гаранхайб даа. Түрэл һургуулиингаа музейн хүдэлмэри һайн дураараа ябуулнаб. Зай, орожо хараял даа, - гэжэ Дамба Пинхузаевич дурадхаба.

Алла тосхондохи Дэрээнэй һургуулиин музейдэ хубисхалай урда тээхишье, мүнөөшье сагые баримталан харуулһан экспонадууд элбэг.

Дэрээн, Уланхаан нютагуудай эвенкнүүдэй ажабайдалда зорюулагдаһан булан һонирхолтойгоор шэмэглэгдэнхэй. Нэгэ стенд поэт Владимир Лоргоктоевой зохёохы ажабайдал тухай хөөрэнэ. Мүн эндэхи хамнигадай дундаһаа эрдэм номтой, суутай болоһон хүнүүд тухай баримтануу бии.

Баргажан голой эхин шадар ямар һургуулинуудай хэзээ хаана нээгдэһэн, хэд багшанарай тэндэ хүдэлһэн тухай гэршэлһэн документнүүд олон.

Дэрээн нютагта түрүүшын һургуули 1916 ондо нээгдээ юм. Багшаарнь Радна Хайдапович Харпухаев хүдэлөө. Тэрэ Красноярскын багшанарай семинари дүүргэжэ, түгэс мэргэжэлтэй болоод, нютагайнгаа залуушуулые номдо һургажа захалһан намтартай.

Харпухаевтанай бүлэһөө Замбулан, Зүгдэр, Дугар хүбүүдынь баһал багшаар хүдэлһэн, нютагтаа мэдээжэ болоһон хүнүүд болоно.

1937 ондо Радна Хайдапович Харпухаев хардалгада орожо, тушаагдаад, бусаагүй һэн. Мүнөө нэрэнь сагааруулагданхай.

Индустриальна техникум дүүргэһэн, Афганистанай дайнда наһа барахан сэрэгшэ Юрий Городецкиин мүнхэ дурасхаалда зорюулагдаһан мини-футболоор мүрысөөн шэлэй заводой спортзал соо үнгэргэгдэбэ.

Тус мүрысөөн жэлһээ жэлдэ һонирхолтойгоор үнгэргэгдэдэг болонхой. Урдань хотын һургуулинуудай, СПТУ-гай болон бусадшье һуралсалай командануу хабаададаг һаа, мүнөө республикымнай эрхим командануу хабаададаг болоо юм. Тэдэниие нэрлэбэл, ЗММК-гай команда, "Локомотив", "Текстильщик", "Импульс", "Стекольщик" болон бусад.

Мүрысөө эмхидхэгшэд - индустриальна техникумэй хүтэлбэри, Советскэ районой захиргаан, Афганистанай ветерануудай республиканска холбоон - жэл бүхэндэ шангай һуури эзэлһэн командануудта үнэтэ бэлэгүүдые, дипломуудые, кубок барюулдаг заншалтай юм.

Мүрысөө нээлгын баяр ёһололдо индустриальна техникумэй директорэй орлогшо Л.Л.Прохоров, Советскэ районой захиргаанай залуушуулай хэрэгүүдэй талаар таһагые даагша Т.Л.Быкова, Афганистанай ветерануудай холбооной түрүүлэгшын орлогшо В.А.Пильчинов гэгшэд үгэ хэлэбэ.

Мүрысөөнэй спонсорнуудта - индустриальна техникумэй директор А.Г.Терешенкэдэ, Советскэ районой захиргаанай гулваа Г.А.Айдаевта, Афганистанай ветерануудай холбооной түрүүлэгшэ В.М.Шопхоевто, сэрэгшэ-интернационалистнуудай бүлэгэй түлөөлэгшэд С.И.Дубровиндо ("Дукан") ба О.А.Беловто (НПО "Арсенал") индустриальна техникумэй бэеын тамирай хүмүүжүүлэгшэ Эрдэни Доржиев гүнзэгы баяр хүргөө. Удаань мүрысөөнэй ахамад судья Буряад Республикын физическэ культурын габьяата хүдэлмэрилэгшэ Ю.А.Коробовой хүтэлбэри доро хэдэн бүлэгүүдэй хоорондо мүрысөөн эхилбэ.

Шанга тэмцэлнүүдэй удаа индустриальна техникумэй, 40-дэхи дунда һургуулиин, түмэр харгын колледжын болон "Текстильщик" командануу хахад түгэсхэлэй нааданда хабаадаха эрхэдэ хүртөө.

Түгэсхэлэй нааданда индустриальна техникумэй команда 4:3 гэһэн тоотойгоор түмэр харгын колледжын командые илажа, мүнөө жэлэй чемпион гэһэн нэрэ зэргэдэ хүртэбэ. Харин "Текстильщик" команда 3:0 гэһэн тоотойгоор 40-дэхи дунда һургуулиин командые шүүжэ, 3-дахи һуури эзэлээ.

Командануудта шангуудые барюулхаһаа гадна, мүрысөө эмхидхэгшэд тусхай шангуудые Александр Симагинда, Антон Шубчигта, Сергей Соломатинда барюулаа.

Э.ДОРЖИЕВ.

(Гонорарыень редакцида дамжуулнаб).

МАЛШАДТА БЭЛЭГҮҮД ҮГТЭБЭ

Хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй һайндэртэ Дулдаргын районой захиргаанай гулваа Ю.Дондоковой эдэбхеэр районой бүхы малшадта бэлэгүүд үгтэбэ.

Малшан бүхэндэ 210 мянган түхэригэй сэнтэй саахар, талхан, хүрпээ, ургамалай тоһон гэхэ мэтэ эдеэ хоолой зүйлнүүд барюулагдаа.

Энэ хэрэгтэ 22 миллион түхэриг гаргашалагдаа, тэрэнэй 11 миллониинь социальна хамгаалгын комитет даагаа, нүгөө хахадынь ажахын хамтаралнууд суглуулаа.

Үни холын салин хүлһэеэ хараагүй хүдөөгэй хонишод, үхэршэдтэ иимэ туһаламжа тон хаһа соонь үгтэбэ. Байгша ондо хабарай түл абалгын үедэ мүн лэ эдеэ хоолой зүйлнүүд түлбэригүйгөөр тараагдаа һэн.

Ц.ГОНГОРОВ.

СЭРЭГШЫН ДУРАСХААЛДА

ДЕКАБРИИН САГАЙ УЛАРИЛ

Дулаан намар байбашье, үбэлэй эхин һарын түрүүшын үдэрнүүдтэ яһала хүйтэрбэ. Үнгэрһэн үдэрнүүдтэ һүниндөө - 28 -30 градус, хойто аймагуудаар 37 градус хүрэтэр хүйтэн байба. Һаяар хүйтэн буурахаар багсаагдана: һүниндөө -17, -22 градус (хойто аймагуудаар - 27 градус), үдэртөө - 9 -14 градус хүйтэн болохо. Декабрь һарын 4-дэхи, 5-дахи һүүлшын табан хоногто баһал дулаарха.

Һара соо сахаһай оролгын хэмжээн иимэ байха: баруун-урда аймагуудаар 1-2 миллиметр, хойто аймагуудаар 5-15 миллиметр, бусад газарнуудаар 5-10 миллиметр.

Ехэнхидээ үдэртөө -12 -17 градус, һүниндөө - 23-28 градус хүйтэн болохоор хүлеэгдэнэ. Харин сахаһай ороо һаа, һүниндөө - -15 -20 градус, үдэртөө - 8 -13 градус хүйтэн болохо. 4-дэхи табан хоногто шуурган, һалхин болохоор хүлеэгдэнэ. Тэрэ үдэрнүүдтэ һүниндөө -28 -33 градус, үдэртөө - 20 -25 градус, харин зарим газарта -40 градус хүрэтэр хүйтэржэ болохо.

Хойто аймагуудаар һарын дундуур температура иимэ байхаар багсаагдана: һүниндөө - 17-22 градус, үдэртөө -8-13 градус. Тус аймагуудаар 4-дэхи табан хоногто эгээл хүйтэн байха: һүниндөө - 39 градус, үдэртөө - 30 градус хүрэтэр хүйтэрхэ. Бусад үдэрнүүдтэ һүниндөө -28-33 градус, үдэртөө - 20-25 градус хүйтэн байхаар багсаагдана.

Республикымнай бүхы гол горход хүрэбэшье, энэ хаһынгаа хэмжээгээр мүльһэниинь үшөөл нимгэн байна.

Ц.ЖАЛСАНОВА,

метеорологиин албанай таһагые даагша.

Буряад Республикын соёлой габьяата хүдэлмэрилэгшэ Б. Б. Бальжинимаевай 50 наһанай ойдо

ХАНИ ХАЛУУНААР АМАРШАЛААД...

ХЭЖЭНГЫН АЙМАГАЙ "Хэжэнгэ" болон "Долина Кижинги" газетэнүүдэй редактор, Буряад Республикын соёлой габьяата хүдэлмэрилэгшэ Бадма Батомункуевич Бальжинимаевай түрэһөөр 50 наһанайнь ойн баярта зорюулагдаһан үдэшэ декабриин 9-дэ Хэжэнгэ нютагай олониитэ үргэнөөр тэмдэглэхэнь.

Бадма Батомункуевич Бальжинимаев тухай һайхан дурдалга бэшэхэдээ, нэн түрүүн - найдамтай һайн нүхэрни гэжэ баталаад, эдир залуу наһандаа тон дүтөөр танилсажа, мүнөө болотор аха дүү мэтээр бэе бэедээ мээхэй уринаар хандалсажа ябадагаа һанахадаа, энэ наһанайм зол гэжэ үнэн зүрхэнһөө омогорходогби. Ушар юуб гэхэдэ, 1960 ондо Дээдэ-Хэжэнгэдэ оршодог Вознесеновкын долоон жэлэй һургуули дүүргэжэ, Хэжэнгын Хоца Намсараевай нэрэмжэтэ дунда һургуулиин 8-дахи класста орожо, һуража эхилһэн үдэрһөө хойшо бэеэр томохон, абари зангаар даруухан, үгэтэй дуутай, һүбэлгэн бэрхэ Бадма хүбүүнтэй эжэлшэн танилсажа, хани нүхэд болоо бэлэйбди.

Бадма номоо үзэхэдөө, һурахадаа, тон бэрхэ һэн. Ном ехэл һонирхожо уншадаг бэлэй. Тиигээд лэ литература болон түүхын хэшээлнүүдтэ багшын асуудалда харюусахадань, мэдэхэгүй юумэниинь үгы гээшэ ха гэжэ һанадаг, илангаяа тэрэ үедэ классһаа гадуур үнгэргэгдэдэг һонирхолтой үдэшэнүүдтэ уран гоёор ород хэлэн дээрэ шүлэг уншахадань, ехэтэ баярладаг һэм.

Тэрэл наймадахи класста һуража ябахадаа, мүн хожомыншье - һургуулиһаамнай холо бэшэ оршодог гэртэнь Бадматаяа дахасалдажа, нэгэнтэ бэшэ ерэхэдэш, Бадмын нагаса абгай гэжэ үндэр наһатай, хүндэмүүшэ һайхан зантай хүгшэн жэгтэй уринаар бидэниие уттажа, сай аягалжа, энэ тэрэ юумэ өөгшөөн һонирхон һуража, хажуугаарнай эрьелдэдэг һэн.

Бадмын түрэһэн эгэшэ Людмилань Улаан-Удэдэ һурадаг гээшэ һэн ха, хаа-яа гэртээ ерэнхэй байдаг бэлэй... Римма гэжэ нэрэтэй дүү басаганиинь эхин һургуулида һурадаг һэн...

Бадма һургуулида һуража ябахадаа, ниитын хүдэлмэридэ, колхоздоо түрүү ябадаг һурагша байһан тула һургуулиингаа дирекциин зүгһөө магтаалда хүртэдэг байгаа. Энэ мэтээр ажабайдалайнгаа али олон хүшэр хүндэ сагта хододоо һүбэлгэн бэрхэ ябажа, гэр бүлынгөө ажал хэрэгые бэе дээрээ даажа абаһан хүн хадаа жэншэдгүй һайнаар бэелүүлжэ, нүхэдэйнгөө халуун анхаралда абтадаг бэлэй. Эндэ нэгэ жэшээ дурдая. Шара набшын үедэ бидэ табан хүбүүд - Нима, Володя, Цырен-Доржо, Чингис - Бадмынгаа сабшаһан үбһые һүрилхэеэ, Урда-Шанаа гэжэ газарта ошожо, һүри соможо бодхоогоод, хорёолжорхёод бусаһанаа һананаб. Иигэжэ хэдэн жэлэй туршада Бадмынгаа ажалда туһалдаг һэмди.

1964 он ерэжэ, 11-дэхи класс дүүргэжэ, ажабайдалайнгаа үргэн замда гараа һэмди. Бадма нүхэрнай сэрэгэй албанда абтаба. Албаяа эрхимээр дүүргэжэ бусаад, гэрлэбэ. Үхи хүүгэд хойно хойноһоо түрэжэ, Бадматан гэжэ үнэр баян айл тодорбо. Тэрэ үедөө Бадма Батомункуевич Эрхүүгэй университедэй журналистикын таһагта орожо һураад, журналист мэргэжэлтэй болобо. Тиигэжэ наһанайнь харгы - журналист хүнэй - Хэжэнгынгээ типографи болон редакциин ажалда сүм зорюулагдаа. Олон жэлэй туршада типографиин директорээр, һүүлээрнь - аймагай гүйсэдкомдо таһагые даагшаар ажаллаба. Тиигэбэшье зохёохы ажалда абьяас бэлигтэй байһан тула Бадма Батомункуевич "Хэжэнгын гол" газетын редакторааp томилогдожо, һүүлэй арба гаран жэлэй хугасаа соо амжалта түгэс ажаллажа байна. Энэл даа - ажалайнь намтар. Мүнөө "Хэжэнгэ" болон "Долина Кижинги"газетэнүүдэй редактор, мүн типографиин директор юм.

Бадма Батомункуевич бүхы хүсэ шадалаа ажал хэрэгтээ зорюулжа, дэлгүүрэй харилсаанай хүшэр хүндэ сагта газетынгээ удха шанар һайжаруулхын түлөө ехэхэн анхарал хандуулна. Буряад арадайнгаа үндэһэн соёл, болбосорол тухай, ёһо заншалнууд тухай, буряад арадайнгаа түүхэ домог тухай олон статьянуудые бэшэжэ, аймаг соогоо гэхэ гү, үргэн олон уншагшадайнгаа дунда мэдээжэ болонхой юм. Тиигэжэ газетынгээ барлагдан гарадаг хэһэгые доошонь оруулангүй, хэм соонь тогтоохо гэжэ алта мүнгэнэй хомор сагта оролдоно. Хараалһанаа бэелүүлнэ гэхэдэ, алдуу болохогүй.

Хоца Намсараевай нэрэмжэтэ Хэжэнгын дунда һургуулида сут һураһан нүхэдынь Бадмынгаа, Бадма Батомункуевичайнгаа ажалайнь амжалтаар омогорхон ябадагбди. 7 хүбүүдэй, 2 басагадай эсэгэ болонхой, аша, зээнэрэйнь олон боложо байһанда мүн лэ баярладагбди! Наһанайнь хани нүхэр Светлана Лыгденовна мүн лэ таби наһанайнгаа баяр тэмдэглэхэ юм гээд эндэ дурдая. Гэбэшье мүнөө Бадма нүхэрэйнгөө хүн шанар тухай хэдэн үгэ бэшэхэ дуран хүрэнэ. Юуб гэхэдэ, бидэ - Улаан-Удэдэ ажаһуудаг нүхэдынь албанай хэрэгээр гү, үгышье һаа, амаралта абажа, Хэжэнгэ нютагаа ошоходоо, нэн түрүү Бадматаяа уулзахаш даа.

Бадмамнай урда мэтэ удамарша түрүү ябадаг лэ һэн хойноо, ажабайдал соо хүрөөд ерэдэг баяр ёһолол гү, уйдхар гашуудал гү - тэрээн соогуур түрүү зэргэдэ ябадаг заншалаараа үетэн нүхэдэйнгөө һайшаал магтаалда хүртэнэ. Гансашье үетэн нүхэд соогоо бэшэ, аймаг зонойнгоо үмэнэ эрхим хүбүүдэй нэгэн гэжэ тоологдоно. Энээнэй гэршэ - Хэжэнгынгээ районно Советэй депутадта кандидадаар дэбжүүлэгдээ. "Тиимэһээ, хүндэтэ нютагаархид, декабриин 17-до болохоёо байһан һунгалтада Бадма Батомункуевич Бальжинимаевай түлөө дуугаа үгыт!" - гэжэ һамбаашалжа уряална гээшэлди.

Тиигээд түгэсхэлдөө Бадма Батомункуевич Бальжинимаевые 50 наһанайнь ойн баяраар хани халуунаар амаршалаад, эрхим һайниие хүсэе!

Чингис ГҮРУЕВ,
Буряад Республикын арадай артист.

Спорт

ТОБШОХОНООР...

БОКС. Россида спортын энэ зүйлэй хүгжөөгдэжэ эхилһээр 100 жэлэй ойдо зорюулагдаһан ехэ хэмжээ ябуулганууд декабриин 13-15-да Москва хотодо үнгэргэгдэхэ юм. Байгша ондо 50 жэлэйнгээ ойе тэмдэглэһэн Буряадай боксын түлөөлэгшэд - бэлигтэй бэрхэ боксернууд, тренернүүд, мэргэжэлтэд энэ һайндэртэ уригданхай. Тэдэнэр эрэлхэг зоригтоной эрхиддэг спортын энэ зүйлые улам хүгжөөхэ зорилготой семинарнуудта хабаадаха. Тиихэдэ энэ ойдо зорюулагдаһан уласхоорондын мүрысөөндэ Россин, США-гай болон бусад оронуудай бэлигтэй бэрхэ боксернууд хабаяа туршаха юм. Токиодо болоһон Олимпиин наадануудта мүнгэн медаляар шагнагдагша, Европын чемпион, спортын габьяата мастер, уласхоорондын категориин судья Велингтон Иннокентьевич Баранников, 1971 оной СССР-эй чемпион, Буряадай гүрэнэй университедэй физическэ культурын кафедрын профессор, уласхоорондын классай спортын мастер Валерий Александрович Стрельников, "Алтан бээлэй" гэжэ спортын клубай президент, спортын мастер Валерий Дашеевич Галданов, һүүлэй хоёр жэлэй туршада Сибирь ба Алас-Дурна зүгэй зонын абарга чемпион болоһон спортын мастер Александр Путинский болон бусад хэдэн боксернууд энэ һайндэртэ Буряад ороние түлөөлхэ байна.

ХҮНГЭН АТЛЕТИКЭ. Марафоной урилдаагаар (42 километр 195 метр) бүхэроссин ехэ мүрысөөн һаяшаг Тюмень хотодо болобо. Улаан-Удын гарнизоной сэрэгэй алба хаагша, уласхоорондын классай спортын мастер Юрий Чижов энэ зайе 2 час 17 минута 50 секунда соо гаталжа, 600 хүнэй дундаһаа хоёрдохи һуури эзэлээд, мүнгэн медаляар шагнагдаа. Түрүү һуури эзэлэгшэдэ хүнгэн автомашина бэлэг болгогдожо үгтэбэ. Нютагаймнай хүбүүн 2,5 миллион түхэригэй мүнгэн шанда хүртөө.

Б-М. ЖИГЖИТОВ.

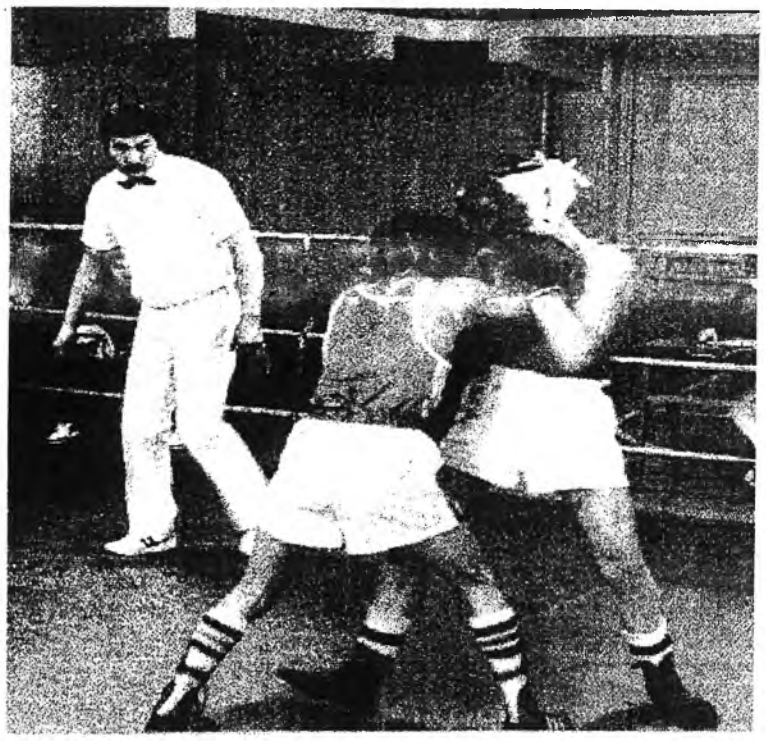

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Буряад орондо боксын хүгжөөгдэжэ эхилһээр 50 жэлэй ойдо зорюулагдаһан мүрысөөнэй үедэ.
Ц. Цыренжаповай фото.

ГАИ-һаа мэдэ

БОЛГООМЖО
ҺЭРГЭГ ЯБ

Декабрь һара гараа
түрүүшын
"хойшолонгууд" мүнөө
нүлөө үзүүлнэ. Дулаа
боложо, хаа-х
мүльһэтэһэн хар
жолоошодто болон ябаг
ехэ түбэг ушаруулна.

Мүнөө жэлэй 11
дүнгүүдээр аяар 2
автомашинада дайруу
ниинь наһа бараа, 208 х
Харин ноябрь һарын
10 үдэртэ 7 хүн автома
дайруулхадаа, 1 хүн на
6-ниинь гэмтээ. Эдэнэй
үхибүүд байгаа гэжэ х
Тиимэһээ үхибүүдэ
дээгүүр шаргаар һолж
үйлсөөр наадахынь бо
гэмэлтэлгэһээ
байхыень эхэ, эсэгэдэ
дахин һануулнабди!

Үнгэрэгшэ долоон х
республика доторнай 1
гэнэ усал боложо, 5 х
бараа, 12 хүн гэмтээ.
хотодо харгын 6 аюу
наһа бараба, 5-ниинь г

Энэл хугасаа
автомашина хулгай
Тэрэнэй 5-ниинь э
бусаагдаа, 2-ынь хулгай
баригдаа, харин хоёры
олдоодүй.

Үшөө харгын хэдэн г
дурдая. Ноябриин 30-да
7 час 35 минутада
түхэлэй автомашинын
номерынь С 972АЕ
жолоошон Пугачёв (19
түрэһэн) Ключевской
20-дохи "а" квартал
ошожо ябатараа, ВС
дэргэдэхи буудалай
мүльһэтэһэн харгы
пенсионер Резчиковы
ондо түрэһэн) дайража,
гэмтээһэн байна.

Тэрэл үдэр Мухар-
аймагта Петров (19
түрэһэн) һогтуугаар
түхэлэй трактораар я
хүмэрибэ. Суулгын с
ажалшан Михайлов (19
түрэһэн) хохидожо, на

Декабриин 3-да үдэр
05 минутада ВАЗ-2103
автомашинаар (
номерынь Д 2950 БУ) ж
Евреев (1975 ондо т
ипподромой талаһаа Бар
трактаар ерэжэ яб
Этнографическа
хажууда харгын уулзуу
буруугаар годиржо, ВА
түхэлэй автомаш
мүргэлдэшоо. Энэ у
боложо, ВАЗ
автомашинын па
Бадараев (1967ондо т
хүндөөр гэмтэһэн байна

А.ЦЫ

Түбэй ГАИ-гай инс

Эмхидхэн байгуулагшад - Буряад Республикын Президент, Арадай Хурал болон Правитель

Редакторай орлогшо С.Д.РІНЧІНОВ.

РЕДАКЦИОННО КОЛЛЕГИ: ДАШЕЕВА Г. Х., ДОНДОГОЙ Ц. Ц., ЖИГЖИТОВ Б-М. Ж. (харюусалгата секретарь), НІМАЕВ П. Н. (редакторай орлогшо), ОЧИРОВ С. Д., ПІНТАЕВ В. И. (хэблэлэй директор), ЦЫРЕНДОРЖИЕВ Ц. Б. (редактор), САМБЯЛОВА Т.В.

Манай адрес:

670000, Улаан-Удэ, Каландаришвилиин үйлсэ, 23, "Буряад үнэн" газетын редакци.

Газетэ хэблэлэй 2 хуудаһан хэмжээтэй. Индекс 50901. Хэһэг 4327.
Хэблэлдэ тушаагдаһан саг 17.00.

Буряад Республикын республиканска типографида газетэ хэблэгдээ.
Директорэйнь телефон: 2-40-45.
Б-0079-дэхи помертойгоор бүридхэлдэ абтанхай.
Заказ №234.

Редакциин телефонууд: редакторай - 2-50-96, приёмнын - 2-54-54, редакторай орлогшонорой - 2-68-08, 2-62-62, харюусалгата секретариин - 2-50-52, секретариадай - 2-60-91, таһ нинтын-политическэ - 2-55-97 (даагшань), 2-61-35, 2-56-23, социально-экономическа - 2-64-36 (даагшань), 2-63-86, 2-61-35, 2-67-81, соёлой, эрдэмэй болон һургуулинуудай - 2- (даагшань), 2-57-63, олониитын хүдэлмэриин ба мэдээсэлэй - 2-54-93. (даагшань), 2-34-05, 2-69-58; оршуулгын - 2-67-81; корректорнуудэй - 2-33-61, компьютерна түбэй - 2-66-76. М корреспондентнүүд: Агинскда - 3-42-19; Закаменскда - 30-61.

" Бурятия" хэблэлэй телефонууд: директор - 2-49-94, бухгалтери - 2-23-67, вахта - 2-67-95, 2-67-05.